

Gemeentelijk Watertakenplan

Beleidsplan voor water en riolering 2013 – 2016

COLOFON

Datum: 26 september 2012

Vastgesteld: 18 oktober 2012

Zaaknummer: 162726 (voorbereiding)
597315 (vaststelling)

Versie: 3

Opdrachtgever en

tevens opdrachtnemer: Gemeente Gemert-Bakel,
afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling,
werkterrein Bestemmingsplannen, Beleid en Advies

Bijdragen: Anneke Beverwijk-Smits, Jeroen van Haaster, Nouchka Kamp (BMO)
Aline Domna, Hanneke Kersten-Gijsbers, Nelleke Knipscheer, Paul Fermont (RO)
Arthur Rijken, Ido Cranen, Paul Bruystens (OBP)
Diana Grove, Eugene Heeremans, Michael Kieboom (waterschap)
Yvonne Degens (provincie)

Bronvermelding illustratie voorpagina: Paul Maas, Tilburg / Stichting RIONED

INHOUDSOPGAVE

	SAMENVATTING	4
1	Inleiding	7
1.1	Aanleiding	7
1.2	Doel en reikwijdte	7
1.3	Geldigheidsduur	7
1.4	Totstandkoming	8
1.5	Leeswijzer	8
2	Waar staan we nu; evaluatie van de plannen	9
2.1	Evaluatie Waterplan en Gemeentelijk Rioleringsplan	9
2.2	Benchmark Riolering 2010	9
2.3	Uitgevoerde studies	10
2.4	Evaluatie maatregelen Europese Kaderrichtlijn Water	11
3	Wat willen we bereiken; gewenste situatie	14
3.1	Beleidsvoornemen omgaan met waterstromen	14
3.1.1	Welke richting op kern niveau	15
3.1.2	Welke richting in het buitengebied	18
3.2	Beleidsvoornemen afvalwaterzorgplicht	18
3.3	Beleidsvoornemen hemelwaterzorgplicht	19
3.4	Beleidsvoornemen grondwaterzorgplicht	24
3.5	Verminderen wateroverlast	27
3.6	Verbetering waterkwaliteit	29
4	Wat speelt mee; omgeving en ontwikkelingen	30
4.1	Samenhang waterketen en watersysteem	30
4.2	Ruimtelijke ontwikkelingen	31
4.3	Relatie met andere plannen en beleidsvelden	32
4.4	Samenwerking in de waterketen	33
4.5	Klimatologische ontwikkelingen	33
4.6	Europese regelgeving	33
5	Wat gaan we doen; de opgave	34
5.1	Watertaken	34
5.2	Stedelijke wateropgave	36
5.3	Samenwerkingsopgave	37
5.4	Communicatieopgave	38
6	Waarmee gaan we dat doen; personeel en rioolheffing	39
6.1	Vorm van de heffing	39
6.2	Kosten	39
6.2.1	Exploitatie en personeel	40
6.2.2	Investerings- en kapitaallasten	41
6.3	Rioolheffing	43
6.4	Financiering EVZ's	43
7	Besluitvorming en inspraak	44
8	Sturing en controle door de raad	45

SAMENVATTING

Waarom stelt de gemeente een Gemeentelijk Watertakenplan op?

Gemeenten zijn op basis van de Wet milieubeheer verantwoordelijk voor de zorg voor de inzameling en transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt bij de binnen het grondgebied van de gemeente gelegen percelen. Daarnaast heeft de gemeente op grond van de Waterwet de zorgplicht voor de inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater. In deze wet is ook vastgelegd dat de gemeente de zorg heeft voor het treffen van maatregelen in openbaar gemeentelijk gebied om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming te voorkomen of te beperken.

In dit Gemeentelijk Watertakenplan (GWTP) geeft Gemert-Bakel haar invulling aan deze zorgplichten. Dit plan is een samenvoeging van zowel het waterplan als het verbreed gemeentelijk rioleringsplan.

Wat ging er aan vooraf?

Evaluatie van de voorgaande plannen (Gemeentelijk rioleringsplan 2004-2013, waterplan 2003-2006) is belangrijk om de vertrekpositie voor het nieuwe plan te bepalen. Met het vorige gemeentelijk rioleringsplan en het waterplan zijn belangrijke successen geboekt:

- de watertoets is ingebed in de gemeentelijke organisatie en water speelt een belangrijke rol in beslissingen over ruimtelijke kwaliteit.
- er zijn noodzakelijke investeringen in de riolering geweest, die bijdragen aan een betere waterkwaliteit: de aanleg van voorzieningen bij overstorten en het aansluiten van het buitengebied op drukriolering.
- er is veel informatie over het systeem verzameld, die een basis kan geven voor een volgende plancyclus en in 2011 is een inhaalslag gemaakt qua beheergegevens.

De voorgaande jaren lag de focus op maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit achter riooloverstorten (basisinspanning is gereed gekomen in deze periode). Er is onderzoek gedaan naar wateroverlast en de Kaderrichtlijn Water is 'op de gemeentes afgekomen'. De opgaven hiervoor zijn in beeld gebracht (SWO, EVZ/beekherstel) en we weten waar we nu staan. Lokale verbeteringen zijn nog mogelijk (in de organisatie en communicatie). De samenwerking met externen (o.a. waterschap) is versterkt.

Nieuwe uitdagingen

De gemeente heeft met de zorgplichten uitdagingen gekregen. Door de ligging van onze gemeente op de Peelrandbreuk is er een aanhoudende onvoorspelbaarheid, een lastige relatie tussen mens en water. De gemeente is een trechter van waterlopen en beken. Door de breuken in de ondergrond komt het water op de meest onverwachte plekken aan de oppervlakte en hier ligt ook de grootste uitdaging. Deze situatie zorgt ervoor dat Gemert-Bakel extra inspanning moet leveren om haar grondwatertaak goed te kunnen uitvoeren (relatief veel meten en studie/onderzoek nodig, afhandeling meldingen/klachten hierover). Echter de gemeente staat niet alleen voor deze uitdaging. De inwoner heeft uitdrukkelijk een eigen verantwoordelijkheid. Het is niet (meer) vanzelfsprekend dat de gemeente een probleem oplost, onze inwoners hebben hierin ook een verantwoordelijkheid.

Voor de komende jaren ligt de focus op uitvoering van maatregelen:

- tegen wateroverlast/waterhinder, conform landelijke afspraken in het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW)
- ter verbetering van de waterkwaliteit conform de Kader Richtlijn Water (KRW)
- ter bestrijding van droogte waarbij een integrale visie op de klimaatverandering wenselijk is

Gemeentelijke uitdagingen:

- Riolering (in fysieke zin) staat niet op zichzelf, maar maakt onderdeel uit van de openbare ruimte. Riolvervangingsprojecten, waarbij regenwater wordt ontkoppeld, gaan we zoveel mogelijk integraal oppakken met weg- en groenonderhoud en renovatie en herstructurering van de openbare ruimte.
- Het anders omgaan met regenwater, waaronder het zoveel mogelijk lokaal terugbrengen in het milieu, vraagt ruimte en daarmee een uitgekiend ontwerp van de openbare ruimte. Dubbel ruimtegebruik is een vereiste.
- Het anders omgaan met regenwater vraagt ook een andere benadering naar de burger. Het regenwater wordt lokaal teruggebracht in het milieu, dus het mag niet vervuild raken. Meer structurele communicatie met de burger is hiervoor nodig.
- De riolering maakt onderdeel uit van de waterketen en heeft daarmee een directe relatie met de zuivering. Het 'draaien aan de rioleringsknoppen' (bijvoorbeeld meer of minder water verpompen) heeft direct consequenties elders in de keten. Dit vraagt een nauwe samenwerking met de zuiveringsbeheerder.

- Riolering heeft een directe relatie met het watersysteem. Het draaien aan diezelfde knoppen heeft ook consequenties voor bijvoorbeeld een toename of afname van overstorten op oppervlaktewater. Dit vraagt een nauwe samenwerking met de waterkwaliteitsbeheerder.
- Er is een steeds grotere behoefte om verantwoording af te leggen aan de maatschappij voor de te behalen resultaten, de manier waarop dat gebeurt en de daarmee gepaard gaande kosten.
- Tot slot: ook de uitgangspunten van sanitatie staan niet stil. Er zijn steeds meer experimenten voor gescheiden en decentrale sanitatie die een heel andere inrichting van het rioolsysteem vragen (of waarbij er, in vergaande gevallen, zelfs geen openbaar rioolsysteem meer aanwezig is). Deze systemen zullen naar verwachting in de toekomst meer toegepast gaan worden.

Opgave

Om aan het eind van de planperiode te kunnen toetsen wat er is bereikt met dit plan zijn eindresultaten geformuleerd. De gemeente maar ook onze inwoners dragen bij aan het behalen van deze eindresultaten. Door het uitvoeren van watertaken willen we eind 2016 de volgende resultaten behalen.

1. Afvalwater wordt voor 100% getransporteerd naar het overnamepunt
2. 4% minder regenwater naar riolering (*van 220 ha nu naar 212 ha in 2016*)
3. Wateroverlast bij extreme neerslag wordt van structureel, incidenteel
4. Grondwateroverlast risico's bekend en actieplan opgesteld
5. Kostenreductie waterketen door samenwerking peelmunicipaliteiten en waterschap
6. Equivalent nieuw opgevangen regenwater voor 100% geïnfiltreerd
7. Gemeente neemt deel in vastgesteld actieplan watertekort in 2015
8. Circa 27 km + 5 ha ingerichte natte natuurelementen in Gemert-Bakel in 2027(*gedeelde verantwoordelijkheid waterschap en gemeente, nu circa 50 % gerealiseerd, verwachting voor 2015, circa 70 % conform KRW verplichting*)
9. Circa 10 hectare ingerichte voorzieningen voor waterberging in beheer (*nu ca 8 ha*)
10. Circa 30 hectare regionaal bergingsgebied ingericht in Gemert-Bakel (*verantwoordelijkheid waterschap, nu 0 % gerealiseerd, verwachting voor 2015 100 %, conform KRW verplichting*)

Naast de fysieke opgave (onderzoek, planvorming, vergunning, handhaving, aanleggen, beheer) is er ook een opgave in de samenwerking en communicatie. Voor de toekomst is natuurlijk de nauwere samenwerking met de partners binnen de Peelmunicipaliteiten als uitvloeisel van het Bestuursakkoord Water (BAW) van groot belang. De doelstelling van de waterunit is het doorontwikkelen van het project 'samenwerking peelmunicipaliteiten' naar een organisatievorm die de problemen en zorgpunten voor de (nabije) toekomst het hoofd kan bieden. Hierbij wordt aangesloten op algemene afspraken over samenwerking binnen de regio waarbij ook het waterschap een partij is.

Wat gaat het kosten en hoe betalen we dat?

De te beheren voorzieningen bestaan uit o.a. uit 175 km vrijvervalriolering, 21 rioolgemalen, 13 bergbezinkvoorzieningen, 175 km drukriolering met 680 pompunits, ca 8 ha waterbergende voorzieningen en 325 km berm sloten. De vervangingswaarde van deze voorzieningen bedraagt ongeveer 150 miljoen euro. De exploitatielasten voor deze voorzieningen bedragen jaarlijks circa 8 ton. Voor de afvalwaterzorgplicht wordt circa 80% van dit budget benut en het resterende gedeelte wordt besteedt aan de regen- en grondwatertaken.

Uitgangspunt is dat de rioolheffing kostendekkend is. Het kostendekkingsplan gaat uit van een kostendekkende periode van 30 jaar. Doordat dit GWTP een korte looptijd kent en jaarlijkse evaluaties zijn beoogd is het geoorloofd om een kortere doorkijk te nemen dan de gebruikelijke 60 jaar.

De inkomsten vanuit de rioolheffing bedragen jaarlijks ongeveer 2 miljoen euro. Daaruit worden de exploitatielasten, kapitaallasten (van nieuwe en oude investeringen) en (fictieve) BTW lasten betaald. Blijft er dan nog iets over dan gaat het naar de voorziening. Is er een tekort in het betreffende jaar dan wordt er onttrokken uit de voorziening. In dit kostendekkingsplan loopt de voorziening op tot ruim 4,5 miljoen euro in 2021. Voor de komende 4 jaar is een gelijke rioolheffing voorzien, waarbij wel rekening moet worden gehouden met inflatie, daarna is een jaarlijkse verhoging voorzien.

1 Inleiding

Iedere Nederlander loost per dag ongeveer 120 liter afvalwater. Toiletten, douches, wasmachines en vaatwassers: al het afvalwater verdwijnt via de afvoer in het riool. Ook regenwater wordt voor een groot deel via de riolering afgevoerd. Maar weinigen staan stil bij de wereld die hierachter schuil gaat. De gemiddelde levensduurverwachting is in de 20^e eeuw minstens evenveel toegenomen dankzij de sanitaire verworvenheden als door de ontwikkelingen in de medische wetenschap. Het is daarom zorg dat de gemeente zich blijft realiseren dat riolering en water in het stedelijk gebied de volksgezondheid blijven waarborgen. Het vervangen van alle Gemert-Bakelse riolen en voorzieningen zou circa € 150 miljoen kosten. Het spreekt voor zich dat dit "kapitaal" doelmatig moet worden beheerd.

1.1 Aanleiding

De gemeente Gemert-Bakel heeft een waterplan (2003-2006) dat verlopen is en ook het gemeentelijk rioleringsplan (2004-2013) is toe aan actualisatie. Dit laatste heeft te maken met de verplichting om vanaf 1 januari 2013¹ een actueel plan te hebben waarin ook is opgenomen hoe de gemeente uitwerking geeft aan de zorgplichten voor hemel- en grondwater.

Gemert-Bakel streeft een integrale aanpak van waterbeheer na; water en riolering kunnen niet meer los worden gezien van elkaar. De planvormen 'Gemeentelijk Waterplan' en 'Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan' worden daarom nu in één document verwerkt onder de titel Gemeentelijk Watertakenplan (GWTP). In dit GWTP staat het beleid voor de periode 2013 tot en met 2016. Het beschrijft de gemeentelijke taken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater.

1.2 Doel en reikwijdte

Dit GWTP dient als:

- document voor bestuurlijke besluitvorming over het water en rioleringsbeleid;
- informatie voor burgers en bedrijven, zodat duidelijk is wat de gemeente doet in het kader van water en riolering en waarvoor burgers en bedrijven zelf moeten zorgen;
- handboek voor de uitvoering van het beleid in de periode 2013-2016;
- financiële planning (van opbrengsten en kosten).

Het plan bestrijkt het hele grondgebied van de gemeente Gemert-Bakel en de gemeentelijke taken op het gebied van afval-, hemel- en grondwater. Die taken zijn:

- inzameling en transport van stedelijk afvalwater;
- inzameling en verwerking van regenwater;
- maatregelen nemen om structureel nadelige gevolgen van grondwaterstanden te voorkomen;
- maatregelen om de kwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren.

Ook het waterschap, de provincie en particulieren leveren een bijdrage aan deze watertaken. In hoofdstuk 3 is beschreven tot hoever de verantwoordelijkheid van de gemeente reikt.

1.3 Geldigheidsduur

Het "Gemeentelijk Watertakenplan 2013-2016" is geldig tot en met 2016. Het vorige gemeentelijk rioleringsplan had een duur van 10 jaar. In de afgelopen jaren is er op het gebied van regelgeving veel veranderd. Door de lange looptijd van het plan kon men hierop niet altijd adequaat reageren. Daarom is een kortere looptijd gewenst.

In 2015 moet het watersysteem 'op orde' zijn. Dit houdt in dat ernstige problemen met wateroverlast opgelost moeten zijn. Met een looptijd van dit GWTP tot en met 2016, kan bij het opstellen van het daaropvolgende plan (2017 en verder) rekening worden gehouden met nieuw nationaal waterbeleid dat zich naar verwachting rond 2015 aandient.

¹ De Wet gemeentelijke watertaken artikel IV zegt dat, vijf jaar na het van kracht worden, het gemeentelijk rioleringsplan moet voldoen aan het aangepaste artikel 4.22 van de Wet Milieubeheer; dat is dus per 1 januari 2013.

1.4 Totstandkoming

Dit plan is tot stand gekomen door betrokkenheid van zowel interne als externe deskundigen.

Intern:

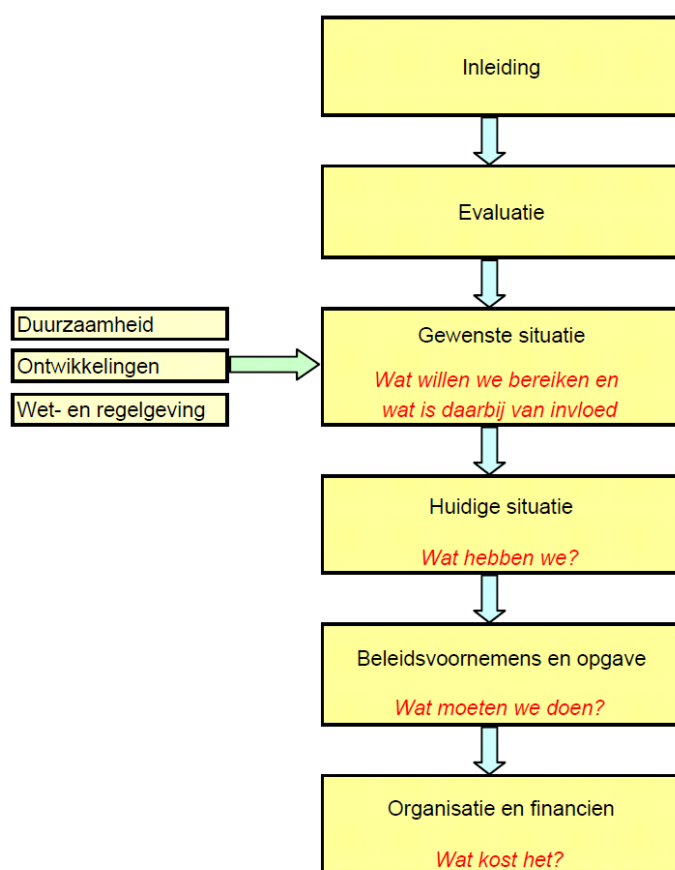
- Afdeling BMO, werkterreinen Financiën, Services en Control (FSC) en Bestuur, Veiligheid & Communicatie (BVC)
- Afdeling OBP, werkterreinen Realisatie en Beheer (RB) en onderhoud (OH)
- Afdeling RO, werkterreinen Bestemmingsplannen, Beleid en Advies (BBA) en Omgevingsvergunning Toezicht Handhaving (OTH)

Extern:

- Provincie Noord-Brabant
- Waterschap Aa en Maas

Na de formele vaststelling door de gemeenteraad wordt het plan toegezonden aan de bovenvermelde instanties. Ook wordt de vaststelling van het GWTP bekend gemaakt in het Gemerts Nieuwsblad en op de gemeentelijke website.

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 1 is de inleiding, met de aanleiding, de geldigheidsduur en een leeswijzer.

In *hoofdstuk 2* komt de evaluatie van het gevoerde water en rioleringsbeleid tot en met 2011 aan de orde. De uitkomsten vormen de beginsituatie voor dit plan.

In de *hoofdstukken 3 en 4* wordt ingegaan op wat we willen bereiken en wat daar invloed op heeft.

Voor het inzicht in waar we nu staan wordt verwezen naar *bijlage I*; de huidige situatie. Deze bijlage geeft het in de wet gevraagde overzicht van de aanwezige voorzieningen.

In *hoofdstuk 5* 'De opgave' worden in hoofdlijnen de maatregelen weergegeven die nodig zijn om de gestelde doelen te kunnen realiseren.

In *hoofdstuk 6* 'Organisatie en financiën' wordt de in hoofdstuk 5 weergegeven opgave vertaald naar benodigde personele en financiële middelen en een wijze van kostendekking.

In dit plan wordt vakraal gebruikt, daarom zijn afkortingen, begrippen termen en definities toegelicht in bijlage II.

2 Waar staan we nu; evaluatie van de plannen

Wanneer een nieuw plan wordt ontwikkeld is het goed om terug te kijken wat er de afgelopen jaren is bereikt met het voorgaande plan. De resultaten bepalen mede de vertrekpositie voor het nieuwe plan. In dit hoofdstuk zijn de uitkomsten uit de evaluatie op hoofdlijnen beschreven. Met de landelijke benchmark riolering 2010 hebben we een beeld gekregen hoe we er voor staan ten opzichte van andere gemeenten. De uitgevoerde studies met het waterschap hebben eveneens inzicht gegeven in waar we staan en waar er verbeterpunten zijn. Tenslotte blikken we ook terug op de Kader Richtlijn Water maatregelen die tot op heden zijn uitgevoerd en hoe we staan ten opzichte van de planning.

2.1 Evaluatie² Waterplan en Gemeentelijk Rioleringsplan

Het Gemeentelijke Waterplan en het Gemeentelijk Rioleringsplan, die beiden in 2003 werden opgesteld, vormden destijds een voldoende basis voor de toekenning van middelen door de gemeenteraad. De plannen vormden echter een onvoldoende basis voor een stelselmatige cyclus van monitoring, evaluatie en planbijstelling. Daardoor zijn het geen plannen die grip geven op de uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden.

Dit neemt niet weg dat er belangrijke successen geboekt zijn: de watertoets is ingebed in de gemeentelijke organisatie en water speelt een belangrijke rol in beslissingen over ruimtelijke kwaliteit. Er zijn belangrijke en noodzakelijke investeringen in de riolering geweest, die bijdragen aan een betere waterkwaliteit: de aanleg van voorzieningen bij overstorten en het aansluiten van het buitengebied op drukriolering. Bovendien is er veel informatie over het systeem verzameld, die een basis kan geven voor een volgende plancyclus. In 2011 is een inhaalslag gemaakt qua beheergegevens en is alle vrijvervalriolering in het beheerssysteem opgenomen.

Dit leidt tot de volgende verbeterpunten:

- Het nieuwe watertakenplan vertaalt doelen in te behalen resultaten en uit te voeren activiteiten. De activiteiten behelzen zowel investeringen, exploitatie als organisatorische werkzaamheden. De verantwoordelijkheden van waterschap en gemeente worden benoemd.
- Het nieuwe watertakenplan versterkt de samenhang rond water en riolering binnen de gemeentelijke organisatie. Het watertakenplan is structureel onderwerp van afstemming tussen waterschap en gemeente.
- Het nieuwe watertakenplan benoemt te nemen acties voor monitoring van voortgang, beoordeling van behaalde resultaten en eventuele bijstelling van de planambities

Door een concreet, coherent en controleerbaar watertakenplan op te stellen, versterkt de gemeente haar grip op haar steeds zwaardere verantwoordelijkheden ten aanzien van water en riolering.

2.2 Benchmark Riolering 2010

De Benchmark rioleringszorg is de landelijke prestatievergelijking waarmee gemeenten inzicht geven en krijgen in de kenmerken en prestaties van hun riolering(szorg). De benchmark is voortgevloeid uit de wens van gemeenten om:

- transparant te zijn over hun dienstverlening naar burgers, bestuurders en andere belanghebbenden;
- vanuit onderlinge vergelijking te komen tot verdere verbetering van de invulling van hun watertaken.

Voor deze benchmark is gebruik gemaakt van gegevens uit 2009. Uit de benchmark kwam naar voren dat onze gemeente relatief veel drukriolering in beheer en onderhoud heeft. Het landelijke karakter en de keuze in 2003 om het buitengebied voor 100% te rioleren is hier de oorzaak van.

De laatste jaren is relatief veel riolering geïnspecteerd. Het gevolg is dat we daarmee een goed inzicht hebben in de kwaliteit van onze riolering. In de periode 2006 - 2009 is niet veel riolering vervangen. Dit had te maken met prioritering van projecten binnen de gemeente. Ondanks dat vervangingen zijn uitgesteld, is het zo dat onze gemeente ten opzichte van vergelijkbare gemeente (in grootte) de komende periode weinig moet vervangen/renoveren.

² Gemeente Gemert-Bakel, **Plannen met tanden? Evaluatie Gemeentelijke Water- en Rioleringsplannen**, juli 2010
(samenvatting hiervan is te vinden in bijlage IV van dit plan)

Tot op heden is er niets gedaan met de resultaten van de benchmark omdat meteen na verschijning van de resultaten al vraagtekens waren over de resultaten in het gemeenterapport. Sindsdien is er geen vaste medewerker riolering geweest die hier lering uit kon trekken en mee aan de slag is gegaan. Voor het jaar 2013 is een nieuwe landelijke benchmark voorzien over het jaar 2012 waaraan de gemeente wel opnieuw gaat deelnemen. Dit omdat zij wel inziet dat landelijke deelname aan de benchmark nodig is om het beeld zowel landelijk als regionaal niet te verzwakken.

2.3 Uitgevoerde studies

Optimalisatie Afvalwatersysteem (AOS)

In 2009 is een OAS quickscan uitgevoerd met het waterschap en de gemeenten die hun afvalwater (laten) transporteren naar de Rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) in Aarle-Rixtel. Uit deze studie zijn geen significante besparingen naar voren gekomen maar zijn wel de volgende, voor Gemert-Bakel relevante, afspraken gemaakt in het afvalwaterakkoord³.

1. Nader onderzoek gemaal 't Broek in relatie tot de afvoer vanuit Laarbeek en Gemert-Bakel
2. Bronverkenning rioolvreemd water rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) Aarle-Rixtel
3. Afstemming meten en monitoren in de waterketen

Punt 1 is opgepakt samen met de gemeente Laarbeek en het waterschap en resulteerde in maart 2010 tot de eindrapportage⁴. Uit deze eindrapportage blijkt dat vergroting van gemaal 't Broek noodzakelijk is om aan de eisen van de basisinspanning te voldoen. Hier heeft het waterschap een opgave.

Punt 2 en 3 zijn door het waterschap opgepakt en vanuit de gemeente is ambtelijk inbreng geweest.

Bij punt 2 is duidelijk geworden dat meetfouten bij de RWZI tot verkeerde conclusies hebben geleidt. Dacht men oorspronkelijk dat er extreem veel rioolvreemd water bij de RWZI aankwam, nu blijkt dat dit door ontdekte meetfouten stukken minder is en er geen probleem is. Punt 3, de afstemming meten en monitoren is stilgelegd. Onder andere door verschillende doelstellingen binnen beheergebied Aarle-Rixtel. Dit vraagt nog een verdere uitwerking.

Stedelijke Wateropgave (SWO)

Resultaat van de quickscan SWO⁵ in 2008 was dat er vooral een opgave was in Gemert. Daarnaast was er theoretisch gezien een beperkte opgave in Milheeze en een opgave in de Landmeerse loop in Handel. De theoretische quickscan is bevestigd, doordat er in de praktijk tot en met 2009 voornamelijk wateroverlast klachten in Gemert bekend waren. Momenteel zijn er nog steeds jaarlijks wateroverlast klachten, hierover meer in hoofdstuk 5.

Om meer inzicht te krijgen in de opgave in Gemert is in 2009 een nadere studie uitgevoerd naar de SWO in Gemert - Handel - De Mortel. Deze drie kernen zijn in samenhang bekeken omdat zij riolerings technisch gezien aan elkaar zijn gekoppeld. In deze nadere studie is het rioleringsmodel en het oppervlaktewatermodel opgenomen en is eveneens naar het grondwatersysteem gekeken. Hieruit kwam het verschil naar voren tussen rioleringsopgave, oppervlaktewateropgave en grondwateropgave. Het eindresultaat was een rapportage⁶ en een watersporenkaart (figuur 2.1) waarop verschillende maatregelen zijn benoemd.

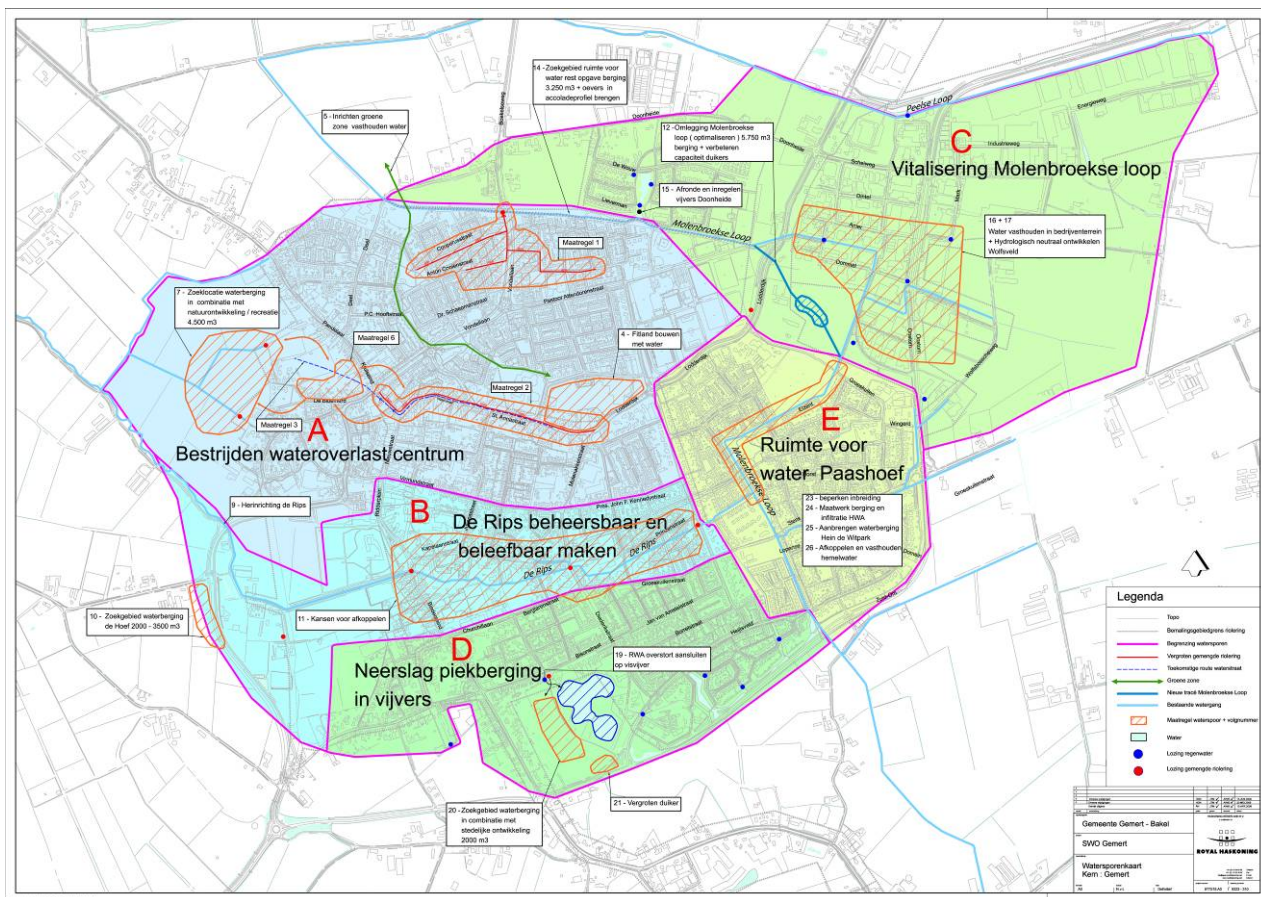
De maatregelen (denk aan vergroten van riolering, afkoppelen van regenwater of aanleg van extra waterberging na de overstort) worden uitgevoerd om de overlast die er is te verkleinen/te verminderen. Het blijkt dat een combinatie van maatregelen nodig is om de overlast voldoende te verminderen. Dus enerzijds zijn rioleringsmaatregelen nodig en anderzijds zijn maatregelen in het oppervlaktewaterstelsel nodig. Het waterschap neemt haar verantwoordelijkheid als het om een oppervlaktewateropgave gaat maar trekt hier wel samen op met de gemeente. De gemeente staat zelf aan de lat als het om de rioleringsopgave en grondwateropgave gaat. Doordat zowel de gemeente als het waterschap ruimte voor water hebben gerealiseerd kwam bij de detailberekeningen naar voren dat het knelpunt op de Landmeerse Loop bij Handel er niet meer is. Voor gemeente en waterschap blijven nog 5 SWO knelpunten aanwezig die gezamenlijk moeten worden opgepakt. In hoofdstuk 5 komen deze verder ter sprake.

³ Waterschap Aa en Maas en gemeenten die lozen op RWZI Aarle-Rixtel, **Afvalwaterakkoord**, 22 december 2009

⁴ Gemeente Gemert-Bakel, Laarbeek en Waterschap Aa en Maas, **Optimalisatie Systeem 't Broek; Herberekening Handel, Gemert en De Mortel**, 1 juli 2010

⁵ Waterschap Aa en Maas, **Kwalitatieve stedelijke wateropgave oppervlaktewater Gemert-Bakel**, 23 mei 2008

⁶ Gemeente Gemert-Bakel en Waterschap Aa en Maas, **Structuurvisie Water en Riolering kern Gemert**, 18 juni 2009

2.1 Watersporenkaart uit 2009

2.4 Evaluatie maatregelen Europese Kaderrichtlijn Water

In het stroomgebiedbeheerplan Maas⁷ (SGBP) zijn maatregelen opgenomen voor de Kaderrichtlijn Water (KRW). De gemeenteraad heeft zich in 2008 voor wat betreft ons grondgebied uitgesproken over deze maatregelen⁸. Het raadsbesluit is input geweest voor het SGBP. De opgave is dat de doelstellingen van de Kaderrichtlijn uiterlijk in 2027 zijn bereikt, te weten bescherming en verbetering van de oppervlakte- en grondwaterkwaliteit en bevordering van het duurzaam water gebruik. Een eerste toetsingsmoment vindt plaats eind 2015. Voor Gemert-Bakel zijn de volgende resultaatsverplichtingen opgenomen:

- Aanleg en onderhoud ecologische verbindingzones (EVZ's)
- Beekherstel
- Regionale waterberging
- Verminderen emissie bestrijdingsmiddelen stad

Waterschap en gemeente zijn hier voor een groot deel samen aan de slag gegaan. Een van de successen is het Integraal Gebiedsproces Bakel-Milheeze waar verschillende KRW doelen zijn gerealiseerd (beekherstel Kaweische Loop, aanleg ecologische verbindingzone Snelle Loop) en in de toekomst ook nog worden gerealiseerd.

Aanleg en onderhoud ecologische verbindingzones

De opgave inzake EVZ's bedraagt in totaal 26,8 km langs de Peelse Loop, Esper- & Snelle Loop en Bakelse Aa voor 2027. Er werd voorzien dat tot en met 2015 70% van deze opgave uitgevoerd kan zijn. Naar verwachting is eind 2012 46% gerealiseerd en naar verwachting kan nog 17% tot en met 2015 worden gerealiseerd. Daarmee behalen 63% voor 22 december 2015, daar waar 70 % was verwacht.

⁷ Stroomgebiedbeheerplan Maas 2009-2015, 22 december 2009

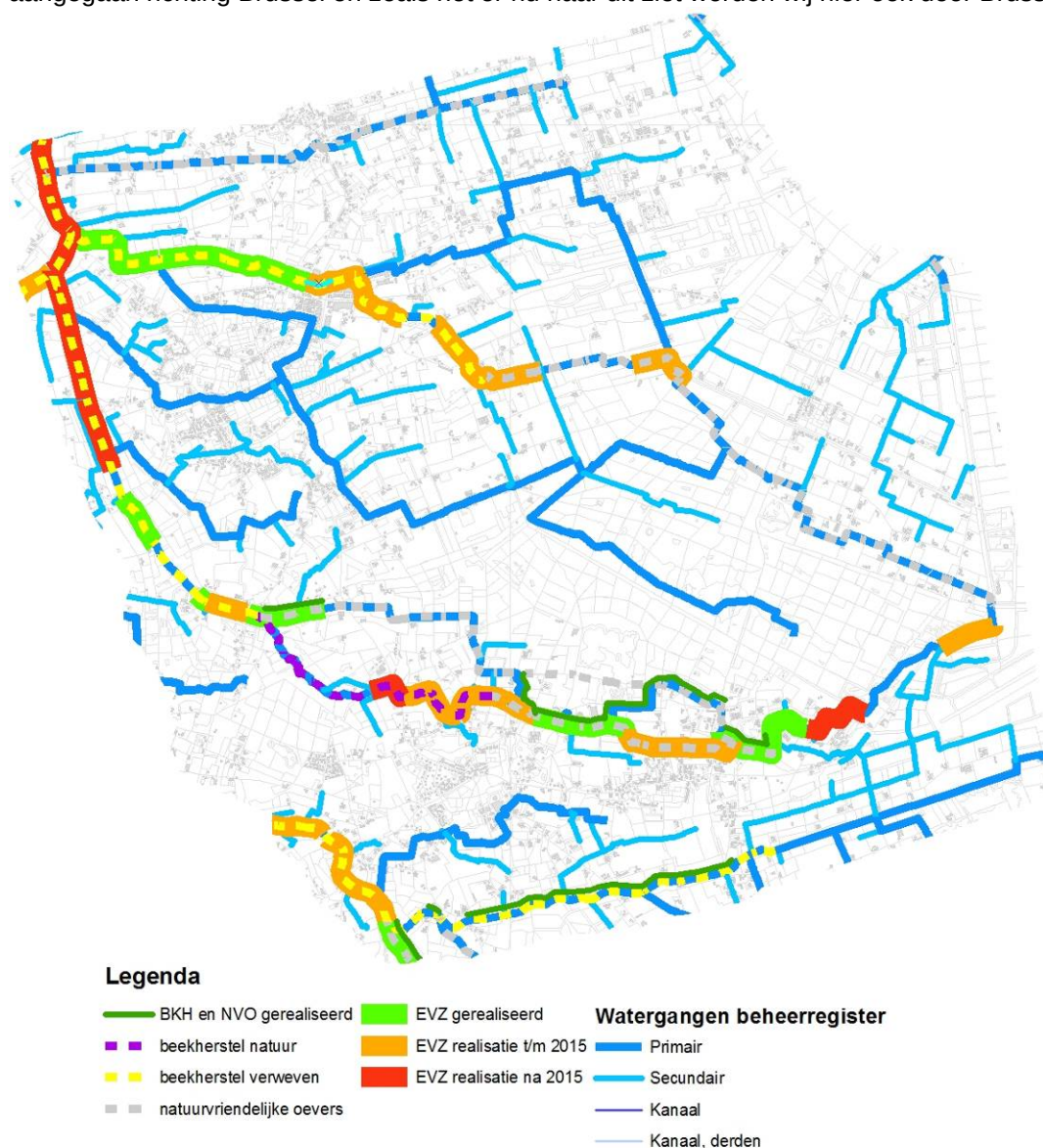
⁸ Gemeente Gemert-Bakel, Maatregelenprogramma water 2010-2015, 19 augustus 2008

EVZ	Gerealiseerd [km]	Te realiseren [km]	Gepland in 2012 [km]	Opgave [km]	Jaar van Aanpak
Bakelse Aa	0	1	1	0	
De Aa	0	0,9	0	0,9	Na 2015
Snelle Loop	1,4	4,5	0	3,1	Na 2015 voor zover buiten IGP
Peelse Loop	3,9	8,4	0	4,5	Voor 2015
Esper Loop	4,5	12	1,6	5,9	Na 2015
Totalen	9,8	26,8	2,6	14,4	

2.2 Stand van zaken Gerealiseerde EVZ's per 1-1-2012 in Gemert-Bakel

De financiering van deze maatregelen is voor wat betreft de aanleg en grondverwerving tot en met 2011 voor 100% gesubsidieerd door de Provincie. Omdat er eerder sprake was van 75% subsidie zou het eigen gemeentelijke aandeel dus maximaal 25% bedragen. Gemert-Bakel heeft hier rekening mee gehouden en een reservering gedaan in een zogenaamd EVZ fonds⁹.

In de Reconstructie zijn afspraken vastgelegd over de aanleg van de ecologische verbindingzones tot 2018. Daarin is een provinciale ondersteuningsregeling van 75% op de kosten van aanleg en grondverwerving opgenomen. Momenteel zijn er vraagtekens of de provincie zich hieraan gaat houden. Los van of deze bijdrage er wel of niet komt, de gemeente en het waterschap zijn wel een verplichting aangegaan richting Brussel en zoals het er nu naar uit ziet worden wij hier ook door Brussel aan gehouden.

2.3 Gerealiseerde EVZ's en herstelde beken in beeld per 1-1-2012 in Gemert-Bakel

⁹ Reserve ecologische verbindingzone (EVZ): FCL 7550168, stand per 1-1-2012 € 310.188

Beekherstel

Het waterschap is verantwoordelijk voor het beekherstel maar op een aantal waterlopen zit naast een EVZ verplichting ook een beekherstelopgave. Dit maakt het dat de gemeente samenwerkt met het waterschap.

In het stroomgebiedbeheerplan Maas staat opgenomen dat er in het gebied van gemeente Gemert-Bakel in totaal 17,7 km beekherstel uitgevoerd zou worden voor de planperiode t/m 2015. Daarvan is 3,1 km uitgevoerd (Kaweische loop). Tot 2016 staat 10,7 km in voorbereiding om gerealiseerd te worden (binnen IGP Bakel-Milheeze en gebiedsprogramma Peelse loop). Daarmee is 77% tijdig gerealiseerd.

Regionale waterberging

Het waterschap is verantwoordelijk voor de regionale bergingsopgave. In de planperiode t/m 2015 van het waterbeheerplan van waterschap Aa en Maas is opgenomen om 30,6 ha waterberging te realiseren op grondgebied van gemeente Gemert-Bakel. Daarvan is tot 2012 nog niets uitgevoerd. Wel lopen twee projecten:

- Binnen project Groene Peelvallei is 22 ha waterberging gereserveerd op grondgebied van Gemert-Bakel. Dat is 34% van de totale opgave waterberging die binnen project Groene Peelvallei gerealiseerd zal worden.
- Voor project Bakelse Beemden is ca 8,6 ha gereserveerd. Dat is 12% van de totale opgave voor waterberging binnen dit project.

Volgens de planning van het waterschap worden deze projecten gerealiseerd voor 2015.

Verminderen emissie bestrijdingsmiddelen stad

In het maatregelenprogramma is in 2008 opgenomen dat we duurzaam onkruid bestrijden als bijdrage voor verbetering van de waterkwaliteit. Met vaststelling van het beleidsdocument Zeven kernen in het Groen in 2009 is besloten geen chemische bestrijdingsmiddelen meer toe te passen. Hiermee zijn de eerdere afspraken nog eens bekrachtigd. Onkruid wordt wel bestreden maar dit gebeurt op een duurzame wijze door te stomen of te borstelen. Het beleid heeft positieve invloed op de waterkwaliteit omdat hierdoor geen chemische bestrijdingsmiddelen meer afstromen vanaf de openbare verharding naar de riolering en uiteindelijk het oppervlaktewater.

In 2010 heeft de raad uitgesproken dat op (half)verharding incidenteel wel de DOB-methode mag worden toegepast. Hierbij wordt incidenteel met chemische middelen gewerkt. De praktijk is dat op (half)verhardingen geen chemische middelen worden gebruikt om onkruid te bestrijden. Heel incidenteel worden nog chemische middelen gebruikt tegen o.a. kweekgrassen in plantsoenen en voor het afsmeren van stobben zodat de niet gewenste beplanting in bosplantsoenen niet meer terug komt (denk aan populieren, wilgen, vogelkers). Op locaties waar regenwater direct wordt geïnfiltreerd in de bodem worden en werden eerder al geen chemische middelen toegepast.

Als gemeente dragen we hiermee een positief beeld uit en dat past ook in het Europese en landelijke beleid. Het is echter bekend dat particulieren nog steeds veel chemische bestrijdingsmiddelen toepassen op verharding. De werkzame stoffen blijven deels op de verharding achter en komen bij regenval via inloop in de riolering uiteindelijk terecht in oppervlaktewater. Daar waar drinkwater wordt gewonnen uit oppervlaktewater levert dit problemen op omdat o.a. glyfosaat niet is te zuiveren uit water.

3 Wat willen we bereiken; gewenste situatie

Bij het riolerings- en waterbeheer heeft de gemeente verplichtingen, maar ook keuzevrijheid. Het beleid geeft aan welke doelen de gemeente nastreeft, hoe zij die doelen wil bereiken, wat inwoners van de gemeente kunnen verwachten, maar ook wat van burgers en bedrijven wordt gevraagd. Per kern wordt aangegeven hoe we om willen gaan met de verschillende waterstromen. De beleidslijnen worden telkens opgesplitst in bestaand en nieuw stedelijk gebied.

In onze gemeente hebben we met verschillende kernen te maken die ieder hun specifieke problematiek hebben. Daar horen ook specifieke beleidskeuzes bij die passen bij de doelstellingen. De volgende doelstellingen zijn leidend in de beleidskeuzes.

- Verminderen wateroverlast
- Verbeteren waterkwaliteit
- Tegengaan van verdroging

3.1 Beleidsvoornemen omgaan met waterstromen

Onze onvoorspelbare ondergrond als gevolg van de aanwezigheid van geologische breuken vraagt specifieke keuzes over hoe we omgaan met onze waterstromen. De ene locatie vraagt om meer water zodat verdroging wordt tegen gegaan en de andere locatie vraagt om minder water zodat er minder (grond) wateroverlast optreedt.

Afvalwater en schoonwater scheiden

Net als in voorgaande beleidsplannen willen we (afval)waterstromen zoveel mogelijk gescheiden houden en schoon water niet met afvalwater vermengen. Dit sluit aan op het rijksbeleid.

Waarom?

- Om de afvoercapaciteit te optimaliseren; door minder regenwater op de riolering kan deze het water bij hevige neerslag beter verwerken.
- Om de frequentie van gemengde overstorten te verminderen; minder regenwater op gemengde stelsels zorgt voor minder frequent een overstort vanuit die stelsel op oppervlaktewater.
- Om een bijdrage te leveren aan de lokale waterhuishouding; regenwater kan de bodem intrekken.
- Om een bijdrage te leveren aan het milieutechnisch functioneren van de RWZI; door minder toevoer van regenwater kan de RWZI beter functioneren onder regenweer omstandigheden.

Bestaand stedelijk gebied

Uitgangspunt in bestaand stedelijk gebied is dat bij rioolvervangingsprojecten het bestaande gemengde stelsel wordt vervangen door een gescheiden stelsel, tenzij dit niet doelmatig is. Het is bijvoorbeeld niet doelmatig wanneer een enkele straat in een wijk vervangen wordt en voor de overige straten nog geen vervanging voor de komende 10 jaar in het verschiet ligt of wanneer onder een drukke weg riolering moet worden vervangen en de weg open breken niet wenselijk is. In de laatste situatie wordt dan gekozen om de leiding van binnenuit te renoveren (relining).

Voor de komende 10 jaar wordt er vanuit gegaan dat in 50% van de vervangingen ook verharde oppervlaktes worden afgekoppeld. Bij afkoppelen in vervangingsprojecten geldt dat de verharde openbare ruimte (voor zover vanuit kwaliteit mogelijk) en de voorkanten van daken wordt afgekoppeld. Daarmee wordt ca. 60-70% van het aanwezige verharde oppervlak afgekoppeld. De kosten, ook op particulier terrein, komen voor rekening van de gemeente.

In deze planperiode ligt er een opgave om te bepalen welke locaties doelmatig zijn om af te koppelen. Afkoppelen blijft kostbaar dus het moet voordelen bieden op meerdere vlakken. Wanneer door het aanleggen van een regenwaterleiding naast een bestaande nog kwalitatief goede riolering bijvoorbeeld ook wateroverlast wordt opgelost kan dit de voorkeur hebben boven niets doen omdat de riolering nog niet aan vervanging toe is.

Nieuw stedelijk gebied

Uitgangspunt is dat bij in- en uitbreidingslocaties gescheiden stelsels worden aangelegd en dat hydrologisch neutraal wordt ontwikkeld. De aanleg van een gescheiden stelsel met afvoer van regenwater naar infiltratievoorzieningen of (al dan niet via een berging) naar oppervlaktewater heeft de voorkeur. Alternatieven zijn bespreekbaar mits voldoende onderbouwing voor beheer en onderhoud.

In zeer bijzondere gevallen kan bij inbreidingen gekozen worden voor de aanleg van een gemengd stelsel. Dit moet beargumenteerd worden in het rioleringsplan voor dit gebied, waarbij de volgende items een rol spelen: milieutechnische aspecten, doelmatigheid, kosteneffectiviteit, beheerbaarheid en capaciteit van de RWZI. Het waterschap heeft hier een toetsende rol als het gaat om de watertoets en als ontvanger van het (afval) water op de RWZI.

3.1.1 Welke richting op kern niveau

Voor ieder kern worden specifieke kernmerken en kansen benoemd. De bijgevoegde kaartjes geven een beeld van de liggen van waterlopen en breuklijnen ten opzichte van de kernen. De gekleurde vlekken geven een indicatie van kansen voor infiltratie; groen – goede kansen, donkergroen – beperkte kansen, rood – geen kansen. Bijlage VI kaart 11005 schets de hele gemeente in een overzicht.

Bakel

De kern Bakel is van nature droog. Het grondwater staat hier 2 tot 4 meter onder het maaiveld (-MV). De zanderige bodem leent zich over het algemeen goed om water door te laten. Het vasthouden van water in deze kern is wenselijk en rechtstreekse infiltratie lijkt hier het meest doelmatig.

Aan de zuidzijde van Bakel ligt de Fabrieksloop. Dit is een waterloop met weinig aanvoer van water maar wel een overstort van de riolering. Deze overstort heeft voorgaande jaren tot onwenselijke situaties in de Fabrieksloop geleidt. Het is wenselijk dat deze overstort op termijn minder frequent werkt en de waterloop meer water aangevoerd krijgt, voor doorspoeling, om (stank)overlast in de aanliggende wijken te voorkomen. Vanuit de nieuwe wijken langs de Fabrieksloop wordt regenwater direct of indirect afgevoerd naar de Fabrieksloop. Mogelijk zijn er nog kansen voor afkoppelen van het bestaande bedrijventerrein. Naast het gemeentelijk belang heeft de landbouw ook economische belangen bij meer water op de Fabrieksloop. Waterschap en ZLTO gaan samen de mogelijkheden voor meer water voor de landbouw onderzoeken.

3.1 Waterstromen Bakel

Aan de noordzijde van Bakel ligt de Esperloop. Deze waterloop heeft een bijzondere natuurwaarde en is leefgebied voor de zeer zeldzame gewone bronlibel. Deze waterloop heeft ook de functie van ecologische verbindingszone welke voor een deel al is gerealiseerd en gedeeltelijk nog moet worden gerealiseerd.

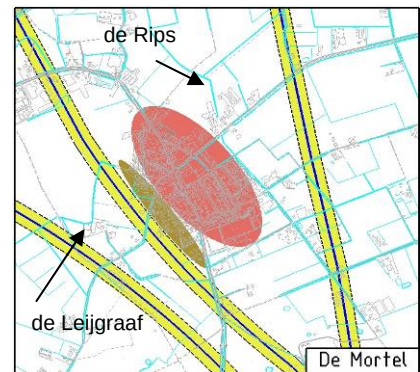
Dat de waterstromen in de kern moeten veranderen is bekend omdat bij hevige regenval behoorlijk wat water op straat blijft staan met wateroverlast als gevolg. In 2012 zijn rioleringsmaatregelen uitgevoerd om de overstort van vuilwater te voorkomen.

Watertaken: In Bakel kan water goed worden vastgehouden (infiltratie). Dat lijkt ook het meest doelmatig maar om waterkwaliteit redenen is afvoer naar de Fabrieksloop wenselijk. Onderzoek (zowel door waterschap als gemeente) is nodig of extra water op de Fabrieksloop kan worden aangevoerd. Een plan van aanpak over hoe we omgaan met de waterstromen in de kern Bakel is gewenst. Daarnaast is een kritische blik naar de afnamecapaciteit bij het overname punt nodig.

De Mortel

De kern De Mortel ligt tussen de Peelrandbreuk en nevenbreuken in. De gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG) zit op circa 0,7-1,2 m – MV. De zanderige bodem is gunstig om water door te laten maar de grondwaterstand maakt dat er beperkte kansen zijn om regenwater te infiltreren. Grootschalige infiltratie met infiltratierolering is niet mogelijk. Afvoeren van regenwater richting de Rips en de Leijgraaf zijn kansrijk en deels ook al uitgevoerd. Op de Renseweg en de Zandstraat is sprake van wateroverlast. De oorzaak ligt in afstroming van regenwater via de verharding naar de percelen die lager dan de weg liggen.

Watertaken: In De Mortel zijn er beperkte kansen om waterstromen te veranderen. Wanneer rioolvervangingen aan de orde komen is een plan nodig waaruit naar voren komt of afkoppelen hier doelmatig is. Daarnaast is een studie nodig om de wateroverlast aan te pakken.

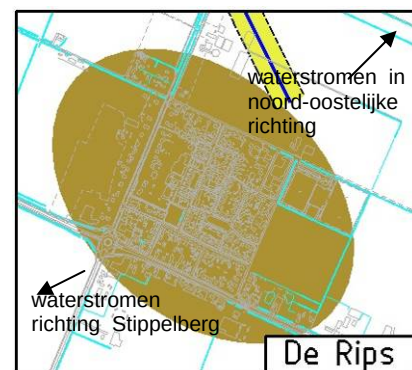

3.2 Waterstromen en breuken in De Mortel

De Rips

De kern van De Rips is van nature redelijk nat en bestaat uit een zanderige bodem waar de gemiddeld hoogste grondwater op 0,8 tot 1,2 m – MV staat. Ten zuiden van De Rips ligt de Stippelberg en de Peelse Loop (loopt door de Stippelberg).

Aan de oostzijde van de Rips (landelijk gebied) ligt een waterscheiding en gaat een deel van het water richting het noord-oosten. Het andere gedeelte stroomt langs de kern af richting de Stippelberg. Ondanks dat de Stippelberg te kampen heeft met droogte is hiervan geen sprake in De Rips. De oostzijde van De Rips is redelijk nat en daar ligt ook drainage. Opmerkelijk genoeg zijn zowel een drainage-, infiltratie- en regenwatersystemen aangelegd in de kern. Ook zijn oorspronkelijke bermsloten overkluist.

3.3 Waterstromen in De Rips

Met het huidige inzicht wordt de kans voor het afvoeren van regenwater richting de Stippelberg, om verdroging tegen te gaan, hoger ingeschat dan de kans om het water vast te houden in de kern.

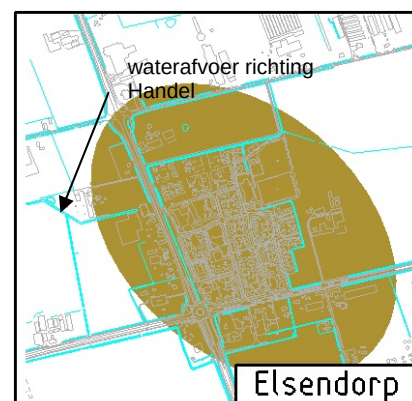
Watertaken: In 2013 worden de resultaten verwacht van de pilot voor waterconservering op de Stippelberg. Regenwater afkoppelen kan op langere termijn een bijdrage leveren als anti-verdrogingsmaatregel voor de Stippelberg. Om inzicht te krijgen in afkoppelkansen wordt een studie in deze planperiode voorzien.

Elsendorp

De kern van Elsendorp is van nature redelijk nat. De kern Elsendorp bestaat uit een zanderige bodem waar de GHG op 0,8 tot 1,2 m – MV staat. Aan de noordzijde van de kern Elsendorp ligt een waterloop die haar water afvoert richting Handel.

Grootschalige infiltratie met infiltratieleidingen is niet mogelijk vanwege de hoge grondwaterstanden. Afvoeren van regenwater richting de waterlopen net buiten de kern biedt voordelen voor de landbouw benedenstrooms. Dit kan worden gezien als een anti-verdrogingsmaatregel ook in relatie tot het gebiedsproces Peelse Loop.

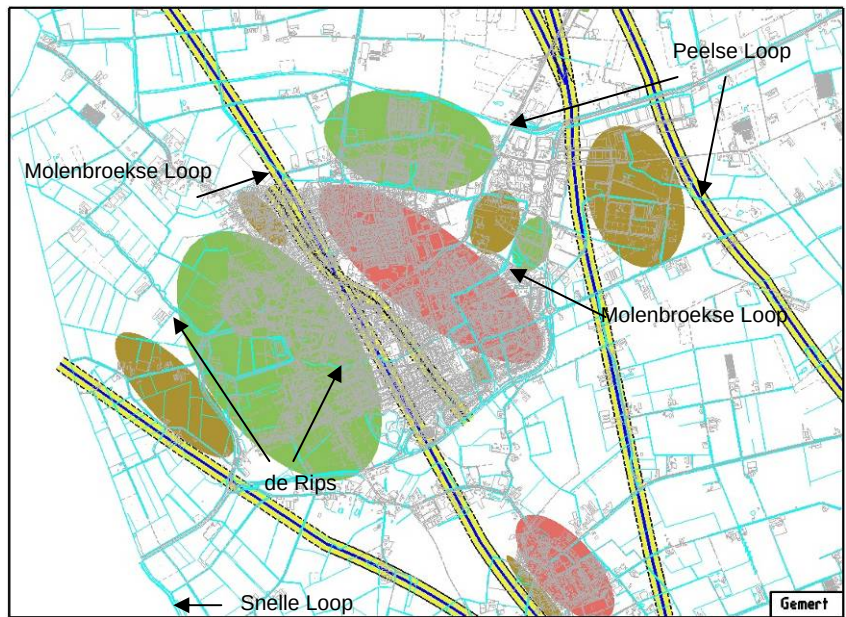
Watertaken: Vanwege de vraag vanuit de landbouw voor anti-verdrogingsmaatregelen is het wenselijk het regenwater richting het Paradijs en de kern Boekel af te voeren en benedenstrooms van de kern Elsendorp vast te houden. Een afkoppelplan dat ook de kansen meeneemt om water benedenstrooms vast te houden kan een bijdrage leveren als anti-verdrogingsmaatregel.

3.4 Waterstromen in Elsendorp

Gemert

De kern Gemert heeft te maken met de Peelrandbreuk en nevenbreuken die veel invloed hebben op de aanwezige bodemgesteldheid, grondwaterstanden en kansen voor infiltratie. In het oosten is de doorlatendheid redelijk hoog, maar de drooglegging gering. Plaatselijk zelfs hele hoge grondwaterstanden tot 20 cm – MV. In het westen is sprake van een grotere drooglegging maar zijn leemlagen aanwezig. Toch is door de bodemopbouw aan de westzijde van de breuk wel infiltratie mogelijk. Figuur 3.5 geeft een inschatting waar kansen zijn voor infiltratie en waar niet. Voor het gebied waar meer breuken bij elkaar liggen is dat een inschatting niet mogelijk.

3.5 Waterstromen en veelheid aan breuken in Gemert

Vanwege de onmogelijkheden om al het regenwater in Gemert vast te houden is het noodzakelijk een visie te hebben waar we op termijn naartoe willen met het regenwater. Door Gemert liggen twee waterlopen (Molenbroekse Loop en De Rips), waar mogelijkheden zijn om schoon regenwater naar af te voeren. Dit zijn ook waterlopen waar nu de overstorten vanuit de riolering op lozen. De watersporen uit de eerdere Structuurvisie Water en Riolering kern Gemert geven een richting waar mogelijkheden zijn om water naar te transporteren. Een recent uitgevoerde studie over water in het centrum van Gemert geeft aanvullend inzicht.

Dat de waterstromen in de kern moeten veranderen is bekend omdat bij hevige regenval behoorlijk wat water op straat blijft staan en dit zelfs tot overlast leidt in woningen, met name in de Molenstraat e.o.

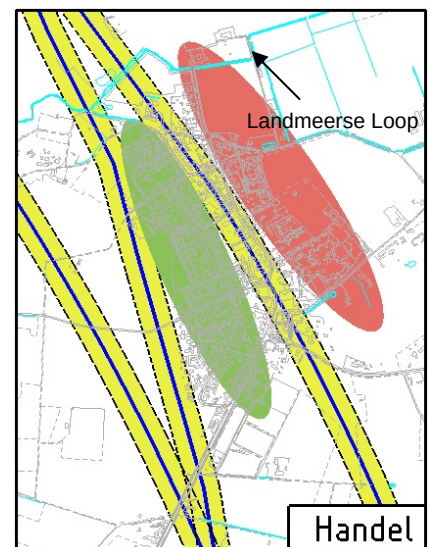
Watertaken: Er is een globaal inzicht over hoe we om wensen te gaan met de waterstromen in Gemert. Op rioleringsniveau biedt de waterstructuurvisie nog niet voldoende handvaten. Daarvoor is een gedetailleerd plan nodig zodat helder wordt in welke wijken afkoppelen doelmatig is (wateroverlast verminderen/antiverdroging) en waar we naar toe willen met de eventuele regenwaterleidingen. Voor het centrum is in het voorjaar van 2012 wel in detail gekeken en zijn maatregelen voorgesteld.

Handel

Handel ligt tegen de bossen aan. Deze bossen zijn van nature droog. Maar ook hier ligt aan de oostzijde een nevenbreuk. Ten westen van deze breuk zijn de bodemgesteldheid en de grondwaterstand gunstig om regenwater vast te houden. Ten oosten van de breuk niet. Het grootste deel van de kern Handel ligt aan de gunstige zijde en het vasthouden van water in deze kern is wenselijk zodat Gemert niet onnodig met regenwater wordt belast. Rechtstreekse infiltratie is hier het meest doelmatig.

Dat de waterstromen in deze kern op termijn moeten veranderen is bekend omdat bij hevige regenval behoorlijk wat water op straat blijft staan door een beperkte afvoercapaciteit van de riolering. Deze afvoercapaciteit kan niet worden vergroot omdat dan juist Gemert met het regenwater van Handel wordt belast.

Watertaken: In Handel veel kansen om waterstromen te veranderen door op termijn grootschalig infiltratieleidingen aan te leggen. Een afkoppelplan kan helpen om vooraf inzicht te krijgen hoe de wateroverlast het beste wordt opgelost.

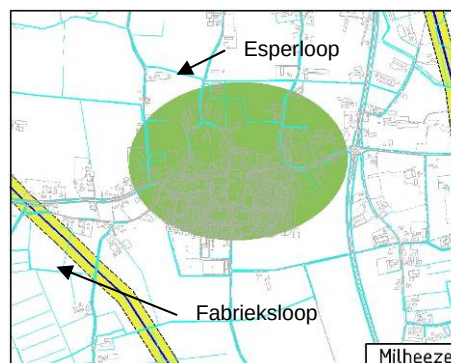

3.6 waterstromen en breuken in Handel

Milheeze

Milheeze is een dorpskern met een hoogteverschil in het maaiveld. Dit hoogteverschil zorgt ervoor dat aan de zuidzijde van het dorp het grondwater diep staat ten opzichte van het maaiveld en aan de noordkant een stuk hoger. Aan de zuidzijde zijn de kansen om water te infiltreren gunstiger dan aan de noordzijde maar zelfs daar zijn mogelijkheden. Dit heeft te maken met de zeer grove zanden in de bodem en de hoge snelheid van de diepe grondwaterstroming.

Dat de waterstromen in de kern moeten veranderen is bekend omdat bij hevige regenval behoorlijk wat water op straat blijft staan en dit zelfs tot overlast leidt in woningen op het Kerkeind. Dit heeft o.a. te maken met een beperkte afvoercapaciteit van de riolering. Deze afvoercapaciteit kan niet worden vergroot omdat dan juist Bakel met het regenwater van Milheeze wordt belast.

3.7 Waterstromen en breuken Milheeze

Watertaken: In Milheeze zijn kansen om waterstromen te veranderen door op termijn grootschalig infiltratieleidingen aan te leggen. Daarnaast is op kortere termijn een oplossing nodig voor de wateroverlast. Deze kan gevonden worden door een nadere studie uit te voeren waarin de riolering, het oppervlaktewater en ook de kansen voor afkoppelen worden meegenomen. Mogelijk kan hierbij zelfs gedacht worden aan regenwater afvoer richting de Fabrieksloop.

3.1.2 Welke richting in het buitengebied

In het buitengebied willen we vooral dat water langer wordt vast gehouden. Bij nieuwe ontwikkelingen wordt dit vooral gerealiseerd door water zo dicht mogelijk bij de ontwikkeling vast te houden in poelen of zaksloten. Door het water niet af te voeren via de waterlopen voorkomen we natte voeten, vanuit het watersysteem, in onze kernen.

Daarnaast wordt het beleid voor het onderhoud van sloten onder de loep genomen. Doel hiervan is dat sloten minder diep worden en daarmee ook minder water afvoeren uit het gebied. Hiermee kan verdere verdroging worden voorkomen.

Huidig inzicht, bij het waterschap, met name in zake droogtebestrijding in relatie tot klimaatontwikkeling vraagt op dit moment om een uitbreiding van aanvoerwater. Dit wil niet per definitie zeggen dat meer maaswater moet worden ingelaten via het Peelkanaal maar dat anders moet worden omgegaan met het water dat er is. Dit denken we te kunnen bereiken door op verschillende plaatsen natuurlijke bronnen te herstellen. Wijnthorst van Geneneind is hier een goed voorbeeld van maar ook de plannen voor het herstel van natuurlijke bronnen rondom de Peelse Loop.

Watertaken: Het beleid voor het onderhoud van bermsloten ontwikkelingen zodat water niet versneld wordt afgevoerd. Er wordt een bijdrage geleverd aan de pilot waterconservering Stippelberg in het kader van het gebiedsproces Peelse Loop.

3.2 Beleidsvoornemen afvalwaterzorgplicht

Als gemeente zamelen we het stedelijk afvalwater in en voeren dit af naar de RWZI in Aarle-Rixtel. Hoewel in de nieuwe wetgeving meer vrijheid is gelaten aan gemeenten om te bepalen wanneer afvoer naar een RWZI doelmatig is of dat andere vormen van sanitatie doelmatiger zijn, gaat de gemeente hier in de komende planperiode enkel voor het buitengebied mogelijkheden onderzoeken.

In Gemert-Bakel is het stedelijk gebied 'traditioneel' gerioleerd. Dat wil zeggen dat het stedelijk afvalwater via een gemengd of gescheiden stelsel naar de RWZI in Aarle-Rixtel wordt afgevoerd. De verwachting is dat dit systeem de aankomende tientallen jaren als hoofdsysteem blijft functioneren, waarbij steeds meer regenwater van het rioolstelsel afgekoppeld wordt.

In het buitengebied heeft de gemeente gekozen voor de brede zorgplicht met de aanleg van drukriolering. In principe zijn alle woningen en bedrijven in het buitengebied tijdens het project "Gemert-Bakel 100%

gerioleerd (2003-2006)" aangesloten op de drukriolering. Een beperkt aantal huishoudens loost nog op de mestkelder van het bedrijf, maar heeft wel de mogelijkheid om aan te sluiten op de drukriolering. Voor wat betreft de bedrijfslozingen op de drukriolering zijn in de laatste aansluitronde beperkingen opgelegd als het gaat om hoeveelheden en soorten afvalwater. Het is bekend dat dit in het verleden niet altijd consequent is gedaan terwijl de drukriolering is ontworpen om huishoudelijk afvalwater te transporteren. De bedrijfslozingen en regenwaterlozingen leiden nu tot problemen in capaciteit van de drukriolering.

In deze planperiode heeft de gemeente een opgave om te onderzoeken in hoeverre bestaande en nieuwe bedrijfslozingen op drukriolering acceptabel zijn en in hoeverre vakantiewoningen aangesloten moeten blijven op de drukriolering. Op termijn is lozing van huishoudelijk afvalwater op de mestkelder wettelijk niet meer toegestaan en is aandacht nodig voor de locaties die het betreft. Vakantiewoningen die aangesloten zijn op de drukriolering blijken daarnaast ook heel erg kostbaar en we vragen ons af of we hiermee moeten doorgaan.

Gemert-Bakel heeft nog te maken met uitbreiding van woningen en bedrijven. Hierdoor zal de afvoer van afvalwater naar de RWZI toenemen. Prognoses hiervan worden in bijlage VI toegelicht. De lozing van welk afvalwater dan ook mag de doelmatige werking van de riolering niet belemmeren.

Wat mag de burger van de gemeente verwachten?

- In het stedelijk gebied blijft het bestaande rioleringsstelsel het belangrijkste en enige sanitatiesysteem. Dit stelsel wordt beheerd en onderhouden volgens de uitgangspunten in dit watertakenplan.
- De gemeente gaat in de planperiode wel voor het buitengebied de mogelijkheden voor alternatieve vormen van sanitatie onderzoeken. Denk dan aan alternatieve als het gaat om incidentele lozingen (vakantiewoningen).
- De gemeente maakt met een plan van aanpak over hoe om te gaan met bedrijfslozingen op de drukriolering en of bedrijfslozingen in de toekomst kunnen worden geaccepteerd.
- Bij nieuwe panden (woningen en bedrijfspanden) in het buitengebied, waar nog geen voorziening aanwezig is, wordt in principe de huidige lijn voor het buitengebied doorgezet. Dat betekent: aanleg van drukriolering op kosten van aanvrager ongeacht of het pand conform de lozingenbesluiten wel of niet aangesloten moet worden.
- Communicatie over lozingen van afvalwater op de riolering.

Wat mag de gemeente van de burger verwachten?

- Gedragsverandering van burger als het gaat om lozingen op de riolering, zodat de lozing van het afvalwater geen nadelige invloed heeft op het functioneren van de riolering zowel in kwalitatieve als in kwantitatieve zin.

3.3 Beleidsvoornemen hemelwaterzorgplicht

In de nieuwe wetgeving is er een uitdrukkelijke zorg neergelegd bij de terreineigenaar voor het omgaan met hemelwater (ofwel regenwater). De terreineigenaar is in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor de verwerking van regenwater van zijn eigen terrein. Pas als hij het water zelf redelijkerwijs niet kan verwerken, en de gemeente kan dat eenvoudiger of doelmatiger dan heeft de gemeente een taak (zorgplicht) in de inzameling en de verwerking van het regenwater. Het verwerken van regenwater op particulier terrein ontlast het rioolstelsel.

De gemeente heeft als doel waterkwaliteit te verbeteren en overlast te verminderen door minder schoon regenwater naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie af te voeren dan nu het geval is. Daarnaast willen we verdroging tegengaan door regenwater vast te houden in het gebied.

De gemeente streeft ernaar om invulling te geven aan deze zorgplicht, waarbij onderscheid wordt gemaakt in bestaand stedelijk gebied, nieuw stedelijk gebied en het buitengebied.

Bestaand stedelijk gebied

Als de gemeente de bestaande gemengde riolering in de straat vervangt in gescheiden riolering wordt openbaar terrein en ook (een deel van) de verharding op particulier terrein (bijv. de voorzijde van de woning) zoveel mogelijk afgekoppeld van de riolering. Zowel gemeente als particulier spant zich in om schoon regenwater schoon te houden.

De terreineigenaar wordt niet verplicht tot verwerken van regenwater op eigen terrein wanneer er geen verandering qua bebouwing plaatsvindt op zijn perceel.

Bij het bijbouwen (bijv. aanbouw aan woning of garage) of het verbouwen waarbij het verhard oppervlak wijzigt dient in beginsel regenwater te worden geïnfiltreerd maar is er geen verplichting om regenwater vast te houden of te infiltreren. Als het regenwater niet wordt vastgehouden dan is er de verplichting om regenwater gescheiden van afvalwater aan te bieden op de erfgrans of aan te sluiten op bestaande huisriolering op eigen perceel. Dit is afhankelijk van de grootte van de bijbouw.

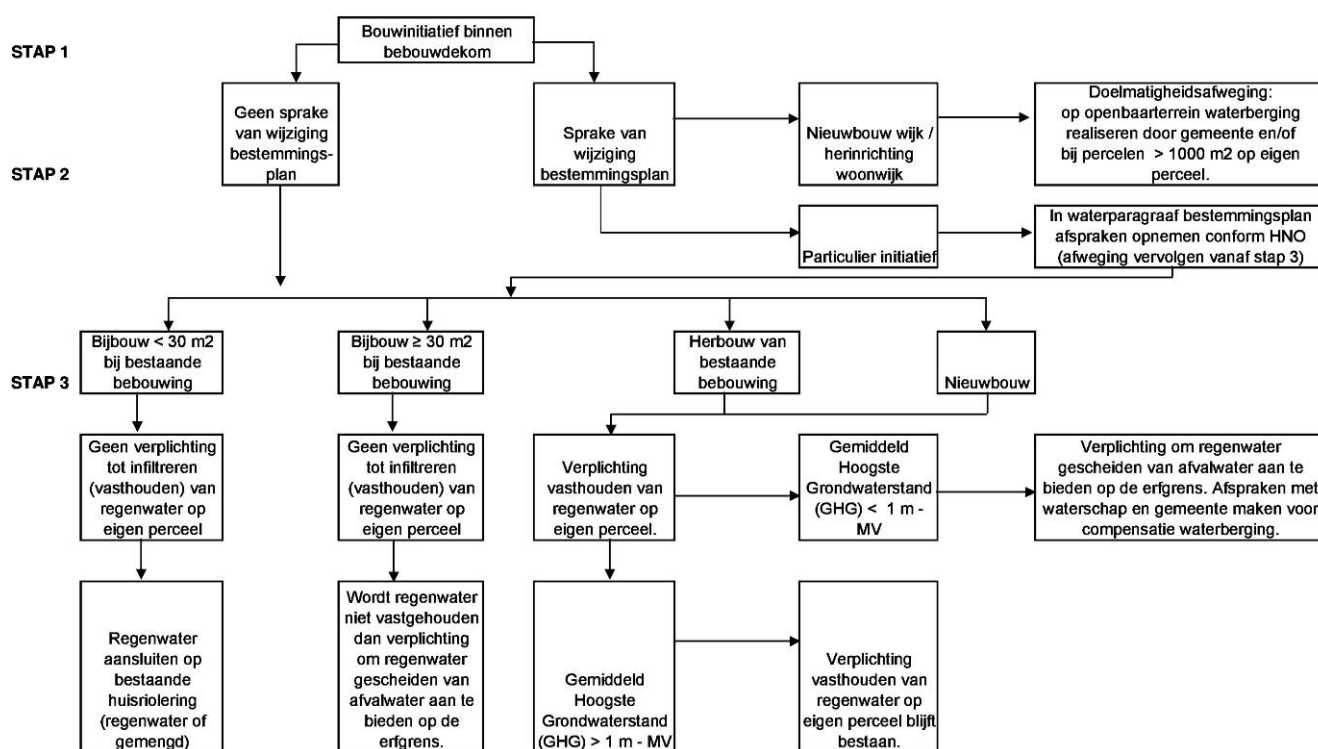
Bij de herbouw van bestaande bebouwing is er de verplichting tot verwerken van regenwater op particulier terrein (infiltratiekragen, wadi, poel), mits de grondwaterstand dit mogelijk maakt. Bij een te hoge grondwaterstand worden voorwaarden met het waterschap en de gemeente besproken als het gaat om compensatie van benodigde waterberging.

Nieuw stedelijk gebied

Bij nieuwbouwwijken of de herinrichting van een woonwijk wordt de verplichting tot verwerking van regenwater op particulier terrein afhankelijk gesteld van het waterhuishoudings- en rioleringsplan voor die wijk. In het openbaar gebied wordt meestal een systeem aangelegd dat uitgaat van verwerking van regenwater op openbaar terrein. Uitgangspunt voor het plan is hydrologisch neutraal ontwikkelen, de stappen in de beslisboom in figuur 3.8 kunnen hierbij helpen.

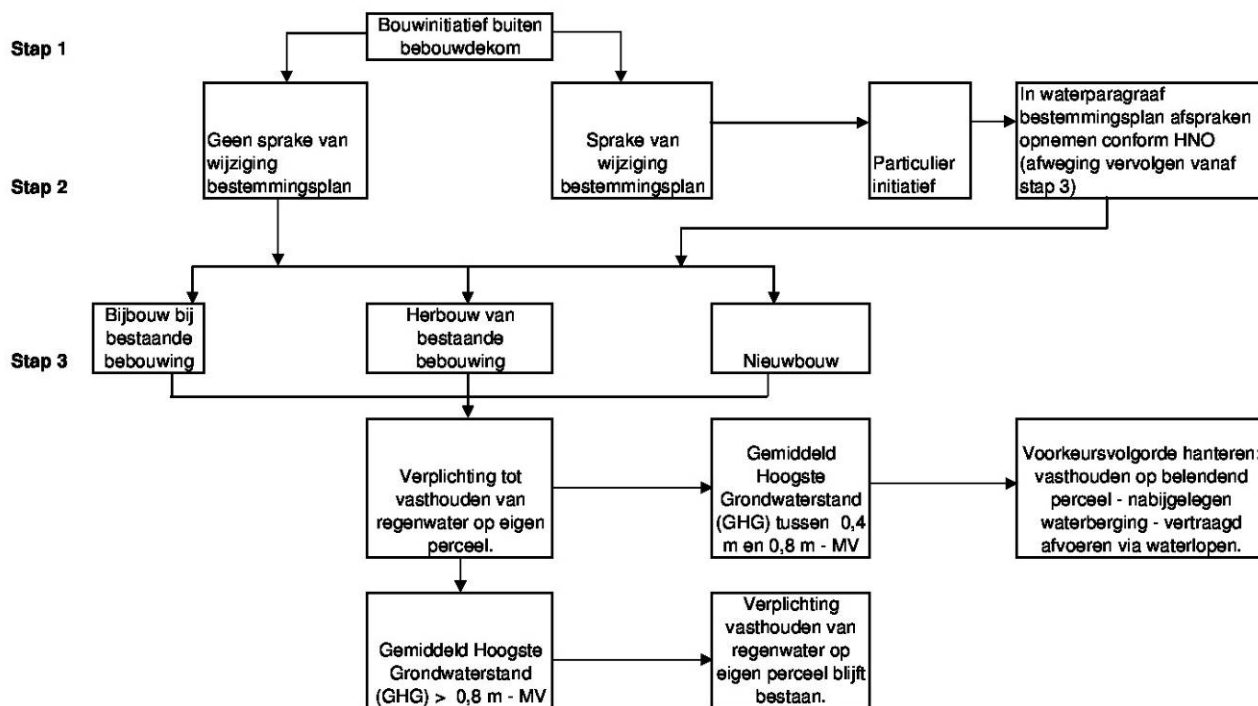
Bij particuliere initiatieven van nieuwbouw is er de verplichting tot verwerken van regenwater op eigen terrein (infiltratiekragen, wadi, poel), mits de grondwaterstand dit mogelijk maakt. Bij een te hoge grondwaterstand worden voorwaarden met het waterschap en de gemeente besproken als het gaat om compensatie van benodigde waterberging.

De kaarten 11005 en 10544 in bijlage VI geven een beeld van de kansen om water op eigen perceel te verwerken en de locaties waar gescheiden riolering ligt.

Buitengebied

Bij particuliere initiatieven regenwater vasthouden bij voorkeur op eigen perceel. Wanneer het goedkoper is om een naastgelegen perceel te benutten voor waterberging mag dit met onderbouwing worden gedaan. De beslisboom in figuur 3.9 kan helpen in de afweging.

3.9 Beslisboom omgaan met regenwater buiten bebouwde kom

3.10 Waterberging in het LOG De Rips

Regenwater schoonhouden

Uitgangspunt is dat schoon water ook zoveel mogelijk schoon moet blijven. Belangrijke aandachtspunten om dit te bereiken zijn:

- Gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen op verhardingen, zowel in de openbare als particuliere ruimte beperken zoals in het huidige beleid ook wordt gedaan (zie paragraaf 2.4)
- Hondenbeleid, in de APV is opgenomen dat het poepen op een openbare verharding is verboden.
- Gladheidsbestrijding, enkel op doorgaande (fiets) wegen en in principe niet in straten waar regenwater in de bodem wordt geïnfiltreerd. Bij langdurige gladheid wordt een uitzondering gemaakt.
- Het gebruik van duurzame bouwmaterialen. Uitloging van (bouw) materialen moet worden voorkomen. Hierop wordt getoetst in de omgevingsvergunningen.
- Gedrag inwoners: door gerichte communicatie verminderen gebruik onkruidbestrijdingsmiddelen, stimuleren om auto in wasstraat te wassen.

3.11 *Hoe houden we regenwater schoon? Honden niet in de goot poepen, auto bij wasstraat wassen*

Daar waar blijkt dat regenwaterlozingen toch aantoonbaar een verslechtering van de milieukwaliteit opleveren, zowel voor de bodem als voor het oppervlaktewater, kan een nazuivering toegepast worden. Voorbeelden hiervan zijn: bodempassage, helofytenfilter, olie-vetafscheider etc. Uitgangspunt bij deze systemen is dat het beheer en onderhoud eenvoudig en betaalbaar moet zijn.

Bij afkoppelprojecten wordt per oppervlak bepaald of deze schoon genoeg zijn om af te koppelen. De algemene richtlijn is opgenomen in de nieuwe lozingenbesluiten. Daarnaast kan op basis van een aantal richtlijnen en 'gezond boerenverstand' een keuze worden gemaakt voor de al dan niet af te koppelen oppervlakken.

Gebiedsgerichte verordening

De nieuwe wetgeving (Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken) geeft gemeenten de mogelijkheid om een gebiedsgerichte verordening op te stellen die potentieel verontreinigende activiteiten kan reguleren. Het gaat om activiteiten door particulieren en door de gemeente zelf. In de eerste plaats individueel via een maatwerkvoorschrift en in de tweede plaats via een verordening (meer collectief op bijvoorbeeld wijkniveau). De gemeente kan van deze bevoegdheid gebruik maken:

- Als blijkt dat afstromend regenwater toch te verontreinigd is om vrij in het milieu te worden geloosd.
- Om verontreiniging van afstromend regenwater te voorkomen door het gebruik van de openbare en particuliere ruimte aan banden te leggen (bijvoorbeeld auto's wassen op straat verbieden).

De gemeente Gemert-Bakel is van mening dat het opstellen van een gebiedsgerichte verordening op dit moment niet zinvol is, om de volgende redenen:

- Het effect van de maatregel kan (nog) niet duidelijk gemaakt worden. We weten immers niet of er een probleem is en zo ja, of deze maatregel daar dan de beste oplossing voor is. Inhoudelijk gezien is het causale verband tussen de lozing van het regenwater en de kwaliteit(sproblemen) van het ontvangende oppervlaktewater of de bodem nu niet te leggen, wat ook de juridische houdbaarheid van een verordening aantast.
- Er is tot op heden nauwelijks goed gecommuniceerd met de burger over het functioneren van het rioolstelsel en de rol van zijn/haar gedrag daarin. Zowel vanuit het juridische draagvlak als vanuit het oogpunt van fatsoen is het beter om de inspanning de eerste tijd te richten op structurele communicatie, dan op regelgeving en handhaving. Hiervoor worden middelen opgenomen in de planperiode van het watertakenplan.

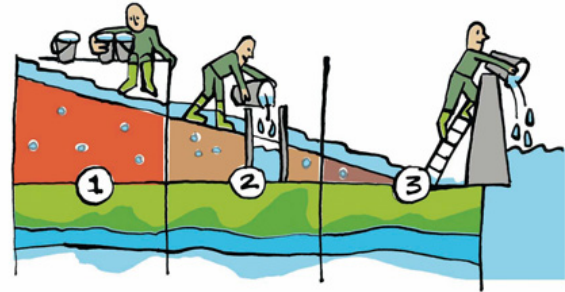
Wel wordt de mogelijkheid opengehouden om in de planperiode alsnog een verordening op te stellen als blijkt dat hier een aanleiding toe is.

Voorzieningen voor de verwerking van regenwater

Regenwater kan op een aantal manieren verwerkt worden. Hierin is de volgende voorkeursvolgorde van toepassing:

- 1) hergebruik
- 2) infiltreren
- 3) afvoeren (via berging) naar oppervlaktewater
- 4) afvoeren naar de RWZI

Deze voorkeursvolgorde is al opgenomen in vorige GRP's en waterplannen en wordt in dit plan doorgezet. Ten aanzien van hergebruik van regenwater kan worden gedacht aan het gebruik van regenwater voor toiletspoeling, het wassen van de auto of sproeien van de tuin. Bij infiltreren van regenwater zijn met name de bodemgesteldheid en de grondwatersituatie bepalend voor wat de mogelijkheden zijn. Dit verschilt per locatie.

3.12 vasthouden, bergen, afvoeren

In principe geldt, dat het regenwater van extra verhard oppervlak (en zoveel meer als mogelijk is) tijdelijk geborgen moet worden c.f. de uitgangspunten van het hydrologisch neutraal ontwikkelen (HNO). Het tijdelijk bergen van regenwater kan op verschillende manieren gebeuren: bovengronds (in poelen, zaksloten, waterdoorlatende verharding en 'wadi's'), ondergronds (in bergingskelder, bergingskratten, infiltratieriolen en grindkoffers) etc.

Als infiltratie niet in voldoende mate mogelijk is, kan overtollig regenwater vertraagd naar het oppervlaktewatersysteem worden afgevoerd, bijvoorbeeld door een knijpstuw of een overlaat. Hierdoor wordt wateroverlast benedenstrooms voorkomen. Als vasthouden juist lokaal problemen oplevert, kan – als laatste stap – gekozen worden voor versnelde afvoer naar een locatie of waterloop waar wel voldoende bergingsruimte aanwezig is.

Het ondergronds bergen van regenwater heeft als nadeel dat eventuele problemen vaak pas duidelijk worden als het te laat is, dus als de voorziening niet meer functioneert. Ook het plegen van onderhoud aan ondergrondse voorzieningen is soms lastig. Om deze reden zijn twee uitgangspunten opgenomen voor het ondergronds bergen van regenwater:

- ondergronds bergen moet technisch en waterhuishoudkundig mogelijk zijn.
- een ondergrondse berging moet toegankelijk zijn en een zichtbare overloop hebben naar een locatie waar het overtollige water aan maaiveld kan worden geborgen.

Voorzieningen voor opvang, infiltratie en/of vertraagde afvoer worden binnen de perceelgrens aangelegd. Hiervan kan gemotiveerd worden afgeweken:

- Als de aanleg van zo een voorziening aanmerkelijk goedkoper kan worden gerealiseerd op een belendend perceel.
- Als de aanleg van zo een voorziening buiten de perceelgrens bijdraagt aan de omgevingskwaliteit in Gemert-Bakel.

Alle openbare voorzieningen voor de inzameling en verwerking van regenwater zijn nadrukkelijk onderdeel van het systeem, dus ook open berging, sloten, greppels, wadi's, boven- en ondergrondse infiltratievoorzieningen. De combinatie met groen kan bijdragen aan hogere natuur- en landschapswaarden en beeldkwaliteit. De kosten voor het onderhoud worden gedekt uit de rioleringszorg voor zover ze ook betrekking hebben op het noodzakelijk onderhoud vanuit de zorg voor de gemeentelijke watertaken.

Wat mag de burger van de gemeente verwachten?

- Toetsing dat het schone regenwater volgens de volgende voorkeursvolgorde wordt verwerkt: hergebruik, infiltratie, afvoer naar speciaal ingerichte berging, afvoer naar oppervlaktewater en pas in uiterste nood afvoer naar de RWZI.
- Gemeente ziet erop toe dat vergunningen worden nageleefd.
- Wanneer lozing van regenwater toch aantoonbaar leidt tot een milieuprobleem, dan kan er een (bron- of effectgerichte) maatregel genomen worden.
- De gemeente stelt vooralsnog geen gebiedsgerichte verordening op. In plaats daarvan zal de gemeente meer energie steken in structurele communicatie naar de burger over het water- en rioleringsbeleid en het effect van het eigen handelen hierop. De mogelijkheid wordt opgehouden om in de planperiode alsnog een gebiedsgerichte verordening op te stellen.
- Alle voorzieningen voor de inzameling en verwerking van regenwater (waaronder ook de tijdelijke oppervlakkige bergingen, infiltratievelden, wadi's, ondergrondse bergings- en infiltratiesystemen etc.) maken onderdeel uit van het 'rioleringssysteem' en staan op een kaart en/of worden verwerkt in het beheersysteem.
- Een ondergrondse berging moet toegankelijk zijn en een zichtbare overloop hebben naar een locatie waar het overtollige water aan maaiveld kan worden geborgen.
- Het onderhoud van openbare voorzieningen voor regenwater kan gedekt worden uit de rioleringsheffing voor zover vanuit de invulling van de gemeentelijke watertaken dit onderhoud noodzakelijk is.

Wat mag de gemeente van de burger verwachten?

- Regenwater wordt zoveel mogelijk schoon gehouden volgens het uitgangspunt: eerst schoonhouden, dan pas zuiveren. Daarbij zijn de uitgangspunten in de landelijke lozingenbesluiten in beginsel leidend.
- In een bestaande situatie waarbij niets verandert is er geen verplichting tot verwerken van regenwater op eigen perceel.
- Bij verbouwing in bestaande wijken wordt wel de eis gehanteerd van gescheiden huis- en terreinriolering.
- Bij volledige vervangende bouw of nieuwbouw wordt wel de eis gehanteerd om regenwater op eigen perceel te verwerken, daar waar dit redelijkerwijze mogelijk is. Anders wordt in overleg met gemeente (en waterschap) onder voorwaarden gezocht naar een acceptabel (doelmatig) alternatief.

3.4 Beleidsvoornemen grondwaterzorgplicht

In het Waterplan 2003-2006 is een streefbeeld opgenomen over de grondwateroverlast in stedelijk en landelijk gebied. Hierin is het volgende streefbeeld opgenomen:

"Grondwateroverlast komt niet meer voor, omdat ontwateringsnormen voor de verschillende functies zijn opgesteld, vastgesteld en toegepast." De maatregel om dit bereiken is "het vaststellen en toepassen van een gemeentelijke ontwateringsnorm".

Binnen Gemert-Bakel komt grondwateroverlast nog steeds voor maar er is ook steeds meer bekend over de locaties waar dit optreedt en wat de oorzaak hiervan is. De Peelrandbreuk, de nevenbreuken en het optreden van wijstverschijnselen maken het aanpakken van de grondwateroverlast complex.

In de nieuwe wetgeving is vastgelegd dat de gemeente 'zorg draagt voor het in het openbaar gebied treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken voor zover doelmatig en voor zover niet behorend tot de zorg van waterschap of provincie.'

De perceelseigenaar is in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor het oplossen van zijn eigen grondwaterprobleem. Pas als dit in redelijkheid niet van hem gevraagd kan worden is er een taak weggelegd voor de gemeente in samenwerking met andere partijen zoals waterschap en provincie. De gemeente neemt in dat geval de regierol op zich. De formulering in de wet is zorgvuldig gekozen en impliceert een inspanningsverplichting voor de gemeente.

Bestaand stedelijk gebied

Bij inbreidingen en herinrichtingen binnen de bebouwde kom is sprake van een bestaande (bebouwde of onbebouwde) omgeving met een bestaande grondwatersituatie die gerespecteerd moet worden. Deze moet in beeld worden gebracht zodat bepaald kan worden wat het mogelijke effect van de planontwikkeling op de omgeving is (in termen van waterhuishouding). Uitgangspunt is dat de ontwikkeling, waterhuishoudkundig gezien, geen invloed op de omgeving heeft of juist een positieve invloed heeft. Negatieve effecten moeten altijd voorkómen of gecompenseerd worden. Gezien de diversiteit aan situaties bij inbreidingen en herinrichtingen wordt hiervoor in het kader van dit GWTP géén ontwateringsdiepte vastgesteld maar wordt per locatie bekeken wat reëel is.

Ook voor de bestaande bebouwing wordt géén ontwateringsdiepte vastgesteld, daarvoor is de situatie te divers. Bij overlast in bestaande situaties is het niet altijd mogelijk om de functie aan te passen aan het grondwaterregime en moet gekeken worden naar mogelijkheden om het grondwaterregime aan te passen aan de aanwezige functie. Dat kan betekenen dat er effectgerichte (grondwaterstandsverlagende) maatregelen genomen moeten worden. Dit gaat altijd in overleg met de andere waterbeheerders. Ook moet hierbij gekeken worden naar het effect van maatregelen op de omgeving, zowel de bebouwde als de onbebouwde omgeving.

Nieuw stedelijk gebied

In verband met de zorg voor een duurzame en toekomstbestendige leefomgeving en om toekomstige aansprakelijkheid voor grondwateroverlast te vermijden is aandacht nodig voor de toepassing van de trits: bestemmen - inrichten - beheren.

Bestemmen:

Vermijd het bouwen in van nature natte gebieden die gevoelig zijn voor grondwateroverlast (water als ordenend principe) en/of wijst. Daarbij horen ook potentiële inbreidingslocaties waarbij in de directe omgeving al sprake is van grondwateroverlast.

Inrichten:

Is een locatie eenmaal gekozen, zorg dan bij de inrichting dat (grond)wateroverlast wordt voorkomen. Effect van (nieuwe) bebouwing op het grondwater moet nihil zijn. Aspecten die van belang zijn:

- Positionering van functies binnen de planlocatie.
- Hydrologisch neutraal ontwikkelen gaat uit van infiltratie van regenwater of vasthouden op eigen terrein met maximaal een landbouwkundige afvoer (1 l/s/ha).
- Zorgvuldig bouwrijp maken.
- Zorgen voor voldoende drooglegging en ontwatering.
- Het uitgangspunt is dat er geen kunstmatige verlaging van de grondwaterstand wordt toegepast. Dit kan betekenen dat er opgehoogd moet worden of
- Dat er aangepaste bouwtechnieken worden toegepast die een hogere grondwaterstand toelaten zonder overlast voor de woonbestemming en de nabij gelegen bestaande woonbestemmingen.
- Aangepaste beplantingsplannen die rekening houden met een (potentieel) hogere grondwaterstand.

Beheren:

- Ontwateringsmiddelen die functioneel moeten blijven, moeten structureel onderhouden worden om overlast te voorkomen. Het onderhoud wordt opgenomen in de reguliere programma's voor beheer en onderhoud van riolering.
- In het kader van 'beheer' vraagt de communicatie met de bewoners ook aandacht. Zeker in gebieden waar bewust gekozen is voor het toelaten van een hogere grondwaterstand.

Bij nieuwe stedelijk gebied en bedrijventerreinen wordt rekening gehouden met het heersende grondwaterregime door functies op de meest gunstige plek in het watersysteem te positioneren en hydrologisch neutraal te ontwikkelen.

Gemert-Bakel hanteert bij de ontwikkeling van nieuwe (stedelijke) gebieden een algemeen uitgangspunt voor de ontwateringsdiepte van 80 cm beneden maaiveld (voor het maaiveldniveau wordt het straatpeil in de as van de weg genomen). Afwijkingen hiervan worden nadrukkelijk opgenomen in het waterhuishoudings- en/of rioleringsplan van deze ontwikkelingslocaties en de consequenties voor de inrichting en het beheer worden aangegeven.

Het is van belang om ook de effecten op de omgeving in beeld te brengen, bijvoorbeeld de aanwezigheid van een (verdroogd) natuurgebied.

Wanneer moet gemeente actie ondernemen om particuliere overlast te vermijden?

Op grond van de wet heeft de gemeente op een aantal punten vrijheid voor het invullen van haar grondwaterbeleid. Speciale aandacht daarbij verdient de verdere invulling van de volgende begrippen: 'structurele overlast', 'gerelateerd aan de bestemming' en 'doelmatige aanpak'.

Er is in Gemert-Bakel sprake van structurele overlast, als aan de volgende criteria wordt voldaan:

- Het gaat niet om een klimatologisch incident (overlast als gevolg van een extreem natte periode bijvoorbeeld), maar om een regelmatig terugkerend of blijvend probleem, én
- Het gaat om een grondwaterstand die tenminste 4 weken achter elkaar hoger is dan 80 cm –mv (of hoger is dan de in het waterhuishoudingsplan voor die locatie aangegeven grondwaterstand) ter plaatse van bebouwing/infrastructuur, én
- Er is sprake van een significante belemmering van het normale gebruik van de bestemming zoals die is vastgelegd in het bestemmingsplan.

Voor het begrip 'doelmatige aanpak' zijn niet eenvoudig universeel toepasbare regels te benoemen. Het is heel sterk afhankelijk van het probleem en de locatie wat de meest doelmatige aanpak is. Het is wel belangrijk om deze doelmatige aanpak samen met andere waterbeheerders en de betrokken particulieren te definiëren, zodat tegen de laagst maatschappelijke kosten een oplossing gevonden kan worden.

Op Dinoloket (www.dinoloket.nl) zijn veel gegevens van grondwaterstanden in Gemert-Bakel te vinden. Kaart 11005 in bijlage VI geeft een indicatie in de huidige locaties waar hoge grondwaterstanden voorkomen.

Wat is de rol van de gemeente?

De aanpak start op het moment dat er een klacht of melding binnenkomt over grondwateroverlast of vochtproblemen. De gemeente is voor burgers en bedrijven het eerste aanspreekpunt voor potentiële grondwateroverlast. De gemeente moet de klacht in behandeling nemen en bepalen of er meer waterbeheerders bij betrokken zijn. De gemeente voert daarbij de regie.

In Gemert-Bakel komen de klachten binnen via het Klant Contact Centrum (KCC). Hier komen alle meldingen over de openbare ruimte binnen. Er wordt bekeken of het binnen het huidige systeem mogelijk is om grondwater gerelateerde meldingen een apart 'label' mee te geven.

Als uit het eerste globale onderzoek blijkt dat het grondwater niet de oorzaak is van de problemen, dan houdt de rol van de gemeente op. De burger wordt dan geïnformeerd over de uitkomsten van het globale onderzoek en voor zover mogelijk wordt hem een suggestie gedaan voor het aanpakken en/of verder onderzoeken van zijn probleem.

Als uit het globale onderzoek naar voren komt dat er wel sprake is van een grondwater gerelateerd probleem, dan moet verder onderzoek uitgevoerd worden. Er wordt dan gekeken of er sprake is van structurele overlast voor de aan de grond gegeven bestemming, hoe deze overlast ontstaan is, wat de mogelijke oplossingen zijn, welke oplossing het meest doelmatig is en hoe de financiering geregeld wordt. Dit wordt teruggekoppeld met de particulier en de afspraken worden vastgelegd.

Wat mag de burger van de gemeente verwachten?

- Grondwaterproblemen in nieuw stedelijk gebied wordt zoveel mogelijk voorkomen door grondwater een plaats te geven in de trits: bestemmen, inrichten en beheren.
- In bestaand stedelijk gebied en bij inbreidingen en herinrichtingen wordt géén ontwateringsrichtlijn gehanteerd.
- Bij inbreidingen en herinrichtingen binnen de bebouwde kom geldt de bestaande grondwatersituatie als uitgangspunt. Planontwikkeling mag niet leiden tot grondwaterproblemen in de omgeving.
- In nieuw stedelijk gebied wordt een gemiddelde ontwateringsdiepte gehanteerd van 80 cm –mv. Afwijkingen hiervan worden beschreven en onderbouwd in het waterhuishoudingsplan van het gebied. Daarbij moet aandacht zijn voor nabijgelegen natuurgebieden die mogelijk negatief worden beïnvloed. Hier moeten dan maatregelen voor genomen worden.
- De gemeente richt vooralsnog geen apart waterloket in, maar sluit aan bij het bestaande KCC. Wel wordt bekeken of het mogelijk is om in dit systeem de (grond)water gerelateerde meldingen te 'labelen'.
- De gemeente vervult de regierol bij klachten over grondwater en bekijkt of er meer waterbeheerders betrokken zijn.
- De gemeente doet onderzoek en bekijkt of er sprake is van structurele grondwateroverlast voor de aan de grond gegeven bestemming. Zo ja, dan zal de gemeente samen met de particulier en eventueel andere betrokken waterbeheerders een plan van aanpak opstellen, maatregelen definiëren en afspraken maken over financiering en uitvoering.
- De gemeente is, bij gebleken overlast, alleen gehouden aan het treffen van maatregelen op het openbaar terrein.
- Er is sprake van structurele grondwateroverlast als aan de volgende drie criteria wordt voldaan:
 - o het gaat niet om een klimatologisch incident (overlast als gevolg van een extreem natte periode bijvoorbeeld), maar om een regelmatig terugkerend of blijvend probleem en
 - o het gaat om een grondwaterstand die tenminste 4 weken achter elkaar hoger is dan 80 cm – mv ter plaatse van bebouwing/infrastructuur en
 - o er is sprake van een significante belemmering van het normale gebruik van de bestemming zoals die is vastgelegd in het bestemmingsplan.

Wat mag de gemeente van de burger verwachten?

- Verantwoordelijkheid voor het treffen van maatregelen op zijn eigen perceel tot aan de erfgrans.

3.5 Verminderen wateroverlast

Het is onmogelijk om een rioolstelsel zo groot te maken dat alle regenbuien geborgen kunnen worden zonder dat er water op straat optreedt. De kosten hiervoor zijn zeer hoog, zowel in aanleg als in onderhoud, en de technische realiseerbaarheid is discutabel. Daarom stelt de gemeente een eis voor een maximaal in het rioolstelsel te bergen neerslaggebeurtenis.

De algemene lijn in Gemert-Bakel is, dat een neerslaggebeurtenis die theoretisch eens per twee jaar optreedt (bui 08, oftewel een piek van 110 l/s.ha en een totale hoeveelheid neerslag van 19,8 mm in een uur) beperkt water op straat mag opleveren maar geen water binnen de woningen. Bekend is dat het gemengde stelsel in onze gemeente hier niet overal aan voldoet vanwege het steeds meer verharderen van met name particuliere percelen. Het streven is om met het oog op klimaatontwikkelingen minimaal te voldoen aan bui 08 waarbij geen water op straat mag ontstaan.

Water op straat en wateroverlast

Een heviger neerslaggebeurtenis kan leiden tot meer water op straat. Water op straat is in deze situatie noodzakelijk om het regenwater in extreme situaties tijdelijk te bergen. De openbare ruimte, waaronder het wegprofiel, telt nadrukkelijk mee in de bergingsmogelijkheden van regenwater bij extreme regenbuien. Voorkomen moet worden dat water bij woningen of bedrijven binnenloopt en schade veroorzaakt.

De gemeente zal geen aansprakelijkheid accepteren voor geleden schade als duidelijk is dat de regenbui te hevig was om door het rioolstelsel te kunnen worden verwerkt. In dat geval is sprake van overmacht. De gemeente kan echter wel aangesproken worden op haar verantwoordelijkheid waar het gaat om het nemen van maatregelen om wateroverlast te voorkomen/te beperken. Hier ligt minimaal een inspanningsverplichting.

3.13 Water op straat bij extreme neerslag

Klimatologische ontwikkelingen in relatie tot functioneren van het rioolstelsel

Uitgaande van de voorspelde klimatologische ontwikkelingen krijgen wij in Nederland te maken met nattere winters, drogere zomers en meer kans op hevige neerslag (vooral in de zomerperiode).

Het zijn vooral die intensieve regenbuien die kunnen leiden tot water op straat en eventueel wateroverlast. Om enig gevoel te krijgen waar als eerste water op straat optreedt, wordt bij de herberekeningen ook gerekend met een intensievere neerslaggebeurtenis (bui 9, oftewel een piek van 160 l/s.ha met een totale hoeveelheid neerslag van 29,4 mm in een uur).

Het is van groot belang dat vervolgens in beeld wordt gebracht hoe het aan maaiveld tredende water zich verspreid over de ruimte. Waar stroomt het naar toe? Waar stuwt het op? Waar ligt het 'spreekwoordelijke putje' en waar is er kans op wateroverlast door afstromend regenwater?

Dit betekent dat in de, vanaf 2012, door de gemeente uit te voeren herberekeningen ook een beeld wordt geschetst van de manier waarop het water zich gaat verdelen over de ruimte en welke locaties risicovol zijn voor overlast. Dit vraagt een gedetailleerd inzicht in het maaiveldverloop van de openbare en particuliere ruimte. Gedetailleerde hoogtegegevens kunnen hierbij helpen en wanneer hier vanuit andere disciplines ook vraag naar is kan vanuit riolering hieraan worden meebetaald om deze gegevens te verkrijgen.

Wat mag de burger van de gemeente verwachten?

- De gemeente hanteert het uitgangspunt dat bij neerslaggebeurtenissen die groter zijn dan bui 8 (oftewel een piek van 110 l/s.ha en een totale hoeveelheid neerslag van 19,8 mm in een uur) water op straat kan ontstaan.
- Water op straat wordt geaccepteerd als een noodzakelijke situatie om wateroverlast te voorkómen.
- Als er wateroverlast (materiële en/of economische schade bij burgers en bedrijven) optreedt, dan spant de gemeente zich in voor maatregelen om deze schade in de toekomst te voorkomen of te beperken. Bekende maatregelen zijn opgenomen in de planperiode. In spoedsituaties, bilateraal met de verantwoordelijke bestuurder besproken. De gemeente aanvaardt bij neerslaggebeurtenissen waarop het stelsel niet is berekend geen aansprakelijkheid voor geleden schade.
- Bij toekomstige herberekeningen wordt het stelsel ook doorgerekend met heviger neerslaggebeurtenissen (bui 9) om gevoel te krijgen voor mogelijke water-op-straat locaties bij klimaatontwikkelingen.
- Bij de herberekeningen wordt het gedrag van regenwater aan maaiveld nadrukkelijk meegenomen in de beschouwing waar mogelijk wateroverlast kan optreden.

Wat mag de gemeente van de burger verwachten?

- Meldingen doen als (langdurige) water op straat situaties zich voordoen zodat bij de gemeente ook een beter beeld ontstaat van de praktijk.
- Water op straat of overlast situaties vastleggen door middel van fotografie en digitaal naar gemeente versturen.

3.6 Verbetering waterkwaliteit

De Kaderrichtlijn Water geeft voor alle landen in de Europese Unie een kader voor de bescherming en verbetering van de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater en voor de kwantiteit van het grondwater. De richtlijn moedigt alle belanghebbenden aan om actief deel te nemen aan activiteiten om in ieders belang een goede waterkwaliteit te realiseren.

Gemert-Bakel valt binnen het stroomgebied Maas en het stroomgebiedbeheerplan Maas geeft een beschrijving van de doelen voor de oppervlakte- en grondwaterlichamen in ons gebied. Het stroomgebiedbeheerplan Maas is een document waarin ook de afspraken voor Gemert-Bakel zijn vastgelegd. Het gaat om onder andere de opgave voor:

- Ecologische verbindingzones;
- Beekherstel;
- Gewenst Grond en Oppervlaktewater Regime (GGOR) en wijst
- Emissiebeheer

3.14 Waterbeleving op de Stippelberg

Zowel waterschap als gemeente staan aan de lat voor een aantal maatregelen. Bijlage V geeft inzicht in de uit te voeren maatregelen binnen de planperiode van dit GWTP. Waterschap en gemeente staan individueel maar ook samen aan de lat om de maatregelen te realiseren. Samenwerking met verschillende afdelingen bij beide partijen is belangrijk.

Wat mag de burger van de gemeente verwachten?

- Dat de gemeente samenwerkt met het waterschap om de opgenomen maatregelen in het stroomgebiedbeheerplan uit te voeren.
- Dat er aandacht is voor de waterkwaliteit.

Wat mag de gemeente van de burger verwachten?

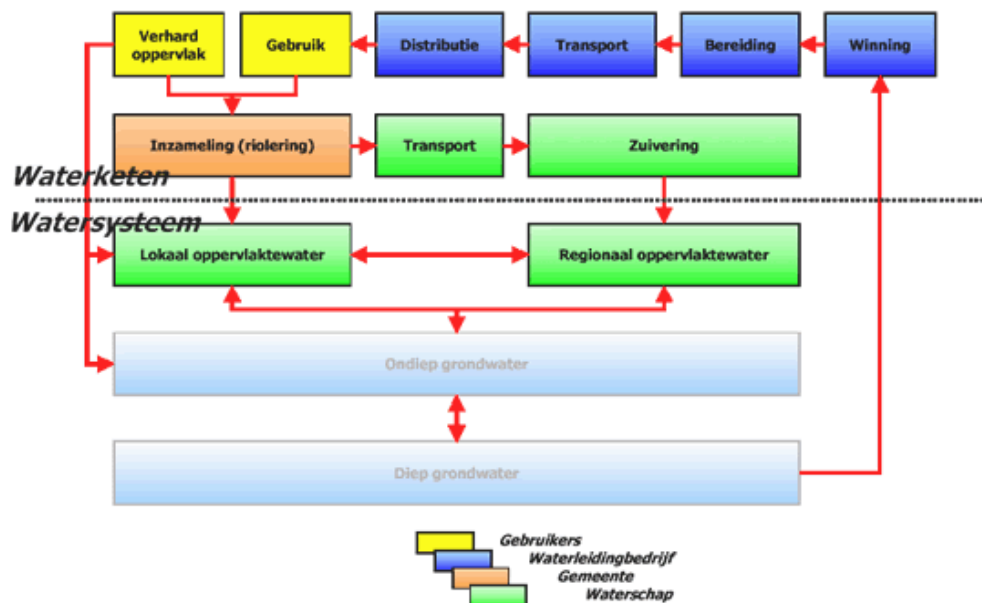
- Meldingen doen wanneer er sprake is van waterkwaliteitsproblemen.

4 Wat speelt mee; omgeving en ontwikkelingen

De omgeving waarin we leven en werken verandert voortdurend. Ook in het riolerings- en waterbeheer ontstaan nieuwe inzichten en zijn er ontwikkelingen die een nieuw of aangepast beleid vragen. Een voorbeeld hiervan is het inzicht dat het klimaat verandert. Dit heeft consequenties voor de wijze waarop de riolering en het watersysteem worden beheerd. Ook de Europese regelgeving heeft invloed op de wijze waarop bijvoorbeeld wordt omgegaan met lozingen op het oppervlaktewater. Tenslotte bestaat op rijksniveau het beeld dat de (gemeentelijke) watertaken efficiënter en doelmatiger kunnen worden uitgevoerd. De verwachting is dat samenwerken in de waterketen hieraan een bijdrage levert. Deze en andere ontwikkelingen zijn het uitgangspunt voor het kijken naar de toekomst. Ook hebben ze invloed op het opstellen en uitvoeren van maatregelen. In dit hoofdstuk zijn de relevante kenmerkende ontwikkelingen als ook de wet- en regelgeving beschreven.

4.1 Samenhang waterketen en watersysteem

De waterketen beïnvloedt het watersysteem via lozingen vanuit de riolering (gemeente) en (het effluent van) de rioolwaterzuiveringsinstallatie (waterschap). Ook kan infiltratie van regenwater of uitstroming van afvalwater via lekke riolen (de kwaliteit en kwantiteit van) het grondwater en de bodem beïnvloeden. Het grondwater wordt in onze provincie vervolgens gebruikt als basis voor ons drinkwater en daarmee is het behouden van een goede waterkwaliteit van groot belang.

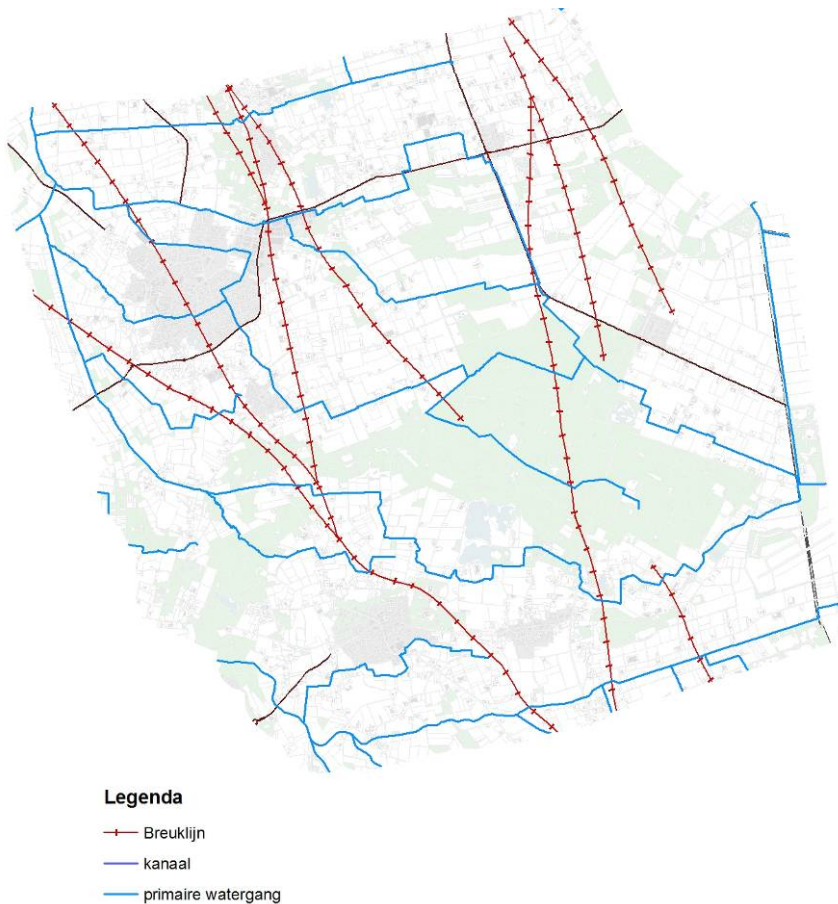
4.1 Waterketen en watersysteem

Omgeving Gemert-Bakel

Door de ligging van onze gemeente op de Peelrandbreuk is er een aanhoudende onvoorspelbaarheid, en lastige relatie tussen mens en water. De gemeente is een trechter van waterlopen en beken. Door de breuken in de ondergrond komt het water op de meest onverwachte plekken aan de oppervlakte. Het zijn vooral de nevenbreuken die voor de onvoorspelbaarheid zorgen als het gaat om grondwater. In 2007 is onderzoek¹⁰ uitgevoerd en is meer inzicht verkregen in waar de breuken zich bevinden. Samen met monitoringsgegevens van grondwaterstanden, de aanwezigheid van drainagesystemen en de eerdere studie naar de Stedelijke Wateropgave is al veel bekend van het water binnen onze gemeente grenzen. Echter de grote onbekendheid blijft toch de precieze ligging van de Peelrandbreuk die voor onvoorspelbare gedragingen in de ondergrond zorgt.

¹⁰ Waterschap Aa en Maas, **Nadere Inventarisatie Wijstgebieden**, Den Bosch, 13 maart 2007

Door een relatief fijnmazig en kunstmatig water(afvoer)systeem heeft de landbouw zich verzekerd van gemakkelijk economisch inzetbare grond, maar die efficiëntie heeft nadelen. De hoog gelegen gebieden verdrogen, de laag gelegen gebieden verder stroomafwaarts overstroomden. Dit bepleit een duurzaam waterbeleid, hier in de gemeente maar ook bij de burens en verder weg, zoals afgesproken in het Bestuursakkoord Water (BAW).

4.2 Breuklijnen en primaire watergangen in Gemert-Bakel

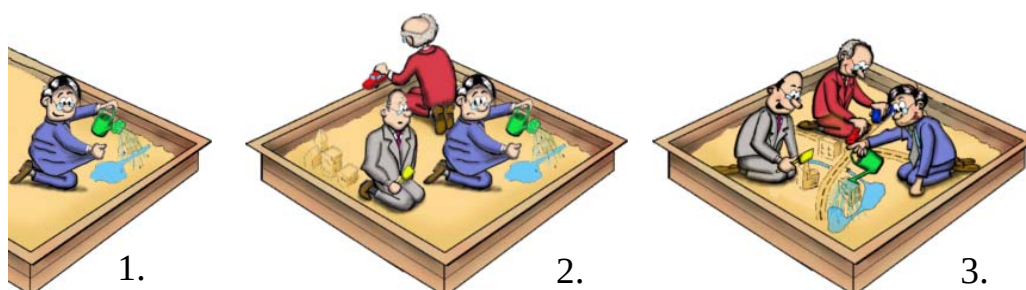
4.2 Ruimtelijke ontwikkelingen

De relatie met de ruimtelijke omgeving wordt steeds belangrijker als we bij het zoeken naar mogelijkheden om wateroverlast te beperken ook steeds meer de openbare ruimte moeten betrekken. De hevigere buien die door de klimaatverandering gaan vallen, kunnen niet meer alleen door het buizenstelsel in de grond worden verwerkt. De openbare ruimte moet hier een steeds belangrijkere rol in gaan spelen.

Dit betekent onder andere:

- Bij de nieuwe inrichting van gebieden overleggen over de inrichting van het stedelijk (afval)watersysteem en de consequenties voor de inrichting en het gebruik van de openbare ruimte. Bijvoorbeeld bij oppervlakkige berging en infiltratie van hemelwater.
- Bij het ontwerpen van woningen overleggen over de manier waarop het regenwater en grondwater een plaats krijgt. Bijvoorbeeld: wel/niet of gedeeltelijk water verwerken op eigen terrein, de vormgeving van daken, plaats en locatie van regenpijpen, boven- of ondergronds afvoeren en naar de voor- en/of achterzijde van de woning.
- Bij de reguliere vervanging van gemengde riolering door gescheiden stelsels: zoveel mogelijk werk-met-werk maken door dit met weg- en groenonderhoud gezamenlijk op te pakken, bewoners informeren en medewerking vragen voor afkoppeling van daken.
- Gevolgen beleefbaar maken oppervlaktewater in de stad: aandacht bij verlenen omgevingsvergunning voor een 5m obstakelvrije zone
- Aandacht voor natuur (KRW). Gevolg is in buitengebied een verschuiving van functie landbouw naar natuur, waarbij ruimte komt voor beekherstel/EVZ.

Als gemeente kunnen we dit niet alleen. Partners waar we mee te maken hebben zijn bijvoorbeeld: waterschap, projectontwikkelaars, stedenbouwkundigen, (landschaps)architecten, belangenorganisaties, woningbouwcoöperaties en burgers en bedrijven. Alleen door samen op te gaan en de verschillende belangen te onderkennen kan worden gekomen tot een goede ruimtelijke kwaliteit die wordt vastgelegd in de bestemmingsplannen die worden ontwikkeld.

4.3 Van klassiek waterbeheer (1) via functioneel waterbeheer (2) naar adaptief waterbeheer (3)
(bron: Peter Stahre, Malmö)

4.3 Relatie met andere plannen en beleidsvelden

Binnen de gemeente is momenteel de gemeentelijke Structuurvisie+ een leidend kader samen met de visie herstelplan eigen vermogen en de nota burgerparticipatie. In dit watertakenplan is daar waar mogelijk rekening gehouden met deze kaders.

De Structuurvisie+ staat in het teken van het duurzaam verbinden van mens, ruimte en middelen. Een gelijkmatige verdeling van lusten en lasten, over een balans tussen de toenemende mobiliteit en een sociaal, gezond en veilig leefklimaat, over de zorg voor een aantrekkelijk fysieke leefomgeving en over een duurzame landbouw en intensieve veehouderij.

Water draagt bij aan een gezond en veilig leefklimaat maar heeft bijvoorbeeld ook invloed op de plattelandontwikkeling omdat het water direct relatie heeft met het landgebruik. De verdroging waar we mee te maken hebben is nadelig voor de landbouw en daarmee indirect ook voor de economie. Het tegengaan van verdroging door beekherstel en het aanleggen van waterbergingen heeft een positief effect op de ecologie, de waterkwaliteit maar indirect ook op de landbouw. Dit zorgt voor een aantrekkelijke leefomgeving en heeft daarmee indirect een gunstige invloed op het toerisme binnen onze gemeente.

Door de hemelwaterzorgplicht heeft een verschuiving plaats gevonden van taken die eerst betaald werden uit algemene middelen en nu kunnen worden betaald uit de rioolheffing. Te denken valt aan het onderhouden van bermsloten maar ook het onderhoud van stedelijke waterpartijen, wadi's en waterdoorlatende verharding. Dit draagt indirect bij aan het herstel van het eigen vermogen van de gemeente.

Overige beleidsvelden

De relatie tussen het watertakenplan en andere beleidsvelden binnen de gemeente ligt vooral op het vlak van:

- Milieubeleid
 - o Lozingen vanuit inrichtingen en huishoudens:
De relatie ligt vooral op het vlak van handhaving en vergunningverlening voor lozingen van afvalwater op de riolering.
- Bouwen en wonen
 - o De (invulling van de) zorgplicht voor afvloeiend hemelwater:
het verwerken van hemelwater binnen de grenzen van een bouwplan conform bouwbesluit en bouwverordening.
- Wegenbeleidsplan
 - o Afstemming van vervangingsplanning riolering op groot onderhoud wegen.

4.4 Samenwerking in de waterketen

Vanuit de rijksoverheid wordt in de waterketen een sterke doelmatigheidsverbetering verwacht. De uitdaging voor de betrokken partijen ligt in het efficiënt afstemmen van taken in de keten en taken die daaraan gerelateerd zijn. Dit kan door het slim benutten van de kwaliteiten van de waterketenpartners.

Kerncompetenties van de gemeente zijn de rioleringszorg, de inrichting en het beheer van de openbare ruimte en de integrale beleidsafweging die daarvoor nodig is. Het waterschap beschikt over uitgebreide kennis van afvalwaterzuivering en watersysteem. Kernkwaliteit van het drinkwaterbedrijf is het bedrijfsmatig managen van zuiveringen en leidinginfrastructuur tot op perceelsniveau en het onderhouden van klantcontacten. Provincies kunnen als middenbestuur partijen verbinden.

In het Bestuursakkoord Water (BAW) zijn het rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven maatregelen voor een doelmatiger waterbeheer overeen gekomen. Het akkoord omvat zowel het watersysteem als de waterketen, waarbij partijen - vanuit de eigen verantwoordelijkheden - expertise en deskundigheid met elkaar delen. Het doel is om de kwaliteit van het beheer te vergroten tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.

Gemert-Bakel werkt op dit moment intensief samen met de peelmunicipaliteiten (Deurne, Asten, Someren, Helmond en Laarbeek) om dat doel te realiseren. Tevens zijn er regionale ontwikkelingen waarin de gemeente participeert met o.a. ook het waterschap. In het kader van dit watertakenplan wordt ook intensief samengewerkt met het waterschap. Verder vindt afstemming plaats met het waterschap op zuiveringsniveau.

4.5 Klimatologische ontwikkelingen

Het klimaat verandert. De wereldwijde temperatuurstijging zal naar verwachting leiden tot intensievere neerslag. Dit heeft ook gevolgen voor het functioneren van de riolering en het grondwater. Zonder maatregelen zal de kans op wateroverlast toenemen. Evenals de vervuiling van het oppervlaktewater door extra overstortingen. Hierop wordt al opgeanticipeerd door aanpassing van de toetsingsnormen bij rioolberekeningen en het zoveel mogelijk benutten van kansen om regenwater af te koppelen bij rioleringsprojecten.

Als gevolg van de klimaatveranderingen bestaat de mogelijkheid dat langdurigere droge perioden zullen optreden. Een voldoende aanvoer en beschikbaarheid van zoet water voor stad en platteland is daarbij van levensbelang. Dit geldt met name voor de hogere zandgronden (Brabant, Limburg en delen van oost-Nederland). Dit te waarborgen is dan ook de doelstelling van het Delta Plan Hoge zandgronden (DHZ). Het DHZ is daarmee een regionaal project. Waterschap Aa en Maas voert daarbij de regie. Op dit moment zijn de knelpunten geïnventariseerd en mogelijke maatregelen verkend. In 2012 worden de maatregelen verder uitgewerkt (omvang, kosten, lokale implicaties). In 2013 moet een voorkeursstrategie bekend zijn, die in 2014 kan worden meegenomen in de voorbereiding van de deltabeslissing rondom zoet water.

Dit heeft gevolgen voor de grondwaterstanden en de robuustheid van het watersysteem. De effecten van overstortingen uit de riolering op de waterkwaliteit kunnen na perioden van droogte ernstiger zijn. Het programmabureau kennis voor Klimaat doet onderzoek naar de gevolgen van de klimaatveranderingen op het stedelijk watersysteem en de afvalwaterketen.

4.6 Europese regelgeving

Onder de relevante Europese regelgeving dient te worden genoemd: Richtlijn behandeling van stedelijk afvalwater, Kaderrichtlijn Water, Grondwaterrichtlijn. Kern van deze regelgeving is:

- Bescherming van het milieu
- Verbetering van de waterkwaliteit.

In Bijlage III wordt nader ingegaan op de voor dit plan relevante wet- en regelgeving op Europees maar ook Nationaal, Provinciaal en Gemeentelijk niveau.

5 Wat gaan we doen; de opgave

Met de beleidsvoornemens en de huidige situatie die is opgenomen in bijlage I wordt de opgave voor de planperiode bepaald. De opgave wordt vertaald in zogenaamde watertaken. De gezamenlijke opgave met het waterschap, de stedelijke wateropgave, vraagt specifieke aandacht als ook de samenwerking met zowel het waterschap als de peelmunicipaliteiten waarbij de opgave ligt in kostenreductie van de keten. Op communicatief vlak heeft de gemeente een opgave als het gaat om informeren, overtuigen en inspireren van onze inwoners.

5.1 Watertaken

De opgave wordt vertaald in watertaken, wat moeten we doen. Om te kunnen meten waar we staan hebben we een aantal eindresultaten geformuleerd aan de hand van de eerder gestelde doelen. De resultaten worden bereikt door verschillende watertaken uit te voeren. In tabel 5.1. zijn de meetbare resultaten¹¹ geformuleerd. Het overzicht van de watertaken staat in tabel 5.2.

Meetbare resultaten einde planperiode
1. Afvalwater wordt voor 100 % getransporteerd naar het overnamepunt
2. 4 % minder regenwater naar riolering
3. Wateroverlast bij extreme neerslag wordt van structureel, incidenteel
4. Grondwateroverlast risico's bekend en actieplan opgesteld
5. Kostenreductie waterketen
6. Equivalent nieuw opgevangen regenwater voor 100 % geïnfiltreerd
7. Gemeente neemt deel in vastgesteld actieplan watertekort in 2015
8. Circa 27 km + 5 hectare ingerichte natte natuurelementen in beheer in 2027
9. Circa 10 hectare ingerichte voorzieningen voor waterberging in beheer
10. Circa 30 hectare bergingsgebied ingericht

5.1 Resultaten watertakenplan

Om de resultaten te bereiken willen we een aantal instrumenten inzetten waarmee ook inzichtelijk wordt vanuit welk proces actie nodig is. De instrumenten koffer bestaat uit volgende instrumenten:

- Overtuigen / stimuleren – door middel van argumenten en prikkels inwoners overhalen acties te ondernemen die bijdragen aan het behalen van de gestelde resultaten
- Voorschrijven en handhaven – door middel van het stellen en handhaven van heldere regels bijdragen aan het behalen van het resultaat. Hierbinnen wordt onderscheid gemaakt in 'planvorming' (bijv. beleidsplannen en bestemmingsplannen) en feitelijke 'vergunning & handhaving' (individueel gericht)
- Ingrijpen – maatregelen treffen waardoor de resultaten behaald kunnen worden. Hierbinnen wordt onderscheid gemaakt tussen 'aanleggen' en 'beheren'.
- Samenwerken – in overleg met andere organisaties te nemen maatregelen bepalen. Samenwerken is dus geen doel op zich, maar een manier om additionele watertaken te benoemen c.q. tot lagere maatschappelijke kosten te komen.

¹¹ In bijlage VIII is een toelichting te vinden voor elk resultaat.

		Gemeentelijke zorgplichten					Aanpak watertekort		Ruimtelijke kwaliteiten		Regionale wateroverlast
RESULTATEN		1. Afvalwater wordt voor 100 % getransporteerd naar het overnamepunt	2. Circa 4 % minder regenwater naar riolering	3. Wateroverlast bij extreme neerslag wordt van structureel, incidenteel	4. Grondwater-overlast risico's bekend en actieplan opgesteld	5. Kostenreductie waterketen door samenwerking met peelmunicipaliteiten en waterschap	6. Equivalent nieuw opvangen regenwater voor 100 % geïnfiltreerd	7. Gemeente neemt deel in vastgesteld actieplan watertekort in 2015	8. Circa 27 km + 5 hectare ingerichte natte natuurelementen in beheer in 2027	9. Circa 10 ha voorzieningen voor waterberging (wadi's, waterpartijen, ruimte voor water langs waterlopen)	10. Circa 30 hectare bergingsgebied ingericht
INSTRUMENTEN	OVERTUIGEN & STIMULEREN	• jaarlijkse publiekscampagne goed gebruik riolering • Communicatie bij rioolvervangingen over veranderingen in (afval)watersysteem.	• actie met particulier om afkoppelen te stimuleren		• communicatie over voorkomen van vervuiling bodem, grond- en oppervlaktewater.	• deelname benchmark 2013	• standaardiseren communicatie over watersysteem in nieuwbouwwijk • aandragen effectieve alternatieven voor opvang door particulieren. • structurele communicatie naar de burger over het waterbeleid				
	PLANVORMING	• BRP opstellen Bakel-Milheeze • Onderzoek of en welk bedrijfsafvalwater kan worden geaccepteerd op drukriolering • Beheersstrategie persleidingen	• opstellen actieplan hoe om te gaan met waterstromen/regenwater per kern (bijv. afkoppelplan)	• SWO Bakel en Milheeze uitvoeren. • Opstellen plan voor structureel onderhoud bermstroken om water vast te houden in buitengebied.	• restricties rondom bouwen bij wateroverlastgevoelige locaties opnemen in bestemmingsplan • strategie structureel onderhoud en inspectie drainages		• plan van aanpak opstellen i.v.m. toetsing van naleving verleende omgevingsvergunning wat betreft regenwaterafvoer.	• personele bijdrage pilot waterconservatie Stippelberg (waterschap trekker)	• verwerken natte natuurelementen in bestemmingsplan • Beheerplan opstellen EVZ's • Streefbeeld opstellen voor periodieke toetsing kwaliteit	• verwerken waterbergende voorzieningen in bestemmingsplan • Streefbeeld opstellen voor periodieke toetsing kwaliteit	• overnemen regionale bergingsgebieden in bestemmingsplan
	VERGUNNING & HANDHAVING	• illegale en foutieve lozingen van afvalwater op (druk)riolering aanpakken op basis van meldingen	• afkoppelen regenwater van drukriolering op basis van overlast meldingen				• uitvoeren watertoets • water en riolering bij omgevingsvergunning toetsen aan beleid • toezicht op aanleg waterbergende voorziening			• Maken van een plan van aanpak voor onderhoud en beheer	• omgevings-vergunning verlenen
	AANLEGGEN	• aanleg van riolering • vervangen van riolering • Hoogtemetingen uitvoeren na vervangingen en opnemen in beheerssysteem	• aanleg voorzieningen voor berging regenwater • afkoppelen regenwater van de riolering	• aanleg voorzieningen i.v.m. SWO (Pandelaar/West-Om, park Groeskullen, Bisonstraat, Milheeze) • verbeteren afvoercapaciteit riolering	• uitbreiden meetstelsel grondwaterstanden				• aanleg natte natuur i.v.m. projecten	• aanleg waterberging	
	BEHEREN	• onderhoud riolering op openbaar terrein • verbeteren en optimaliseren functioneren huidige rioleringsysteem • beheersen visuele kwaliteit oppervlaktewater bij overstorten • Actueel beheerssysteem riolering	• onderhoud hemelwatersystemen in het bebouwd gebied	• capaciteit van stuwconstructies / wervelventielen aanpassen op werkelijke DWA afvoer	• onderhoud drainage systemen in openbaar terrein • Monitoring grondwater	• meer structureel onderhoud ipv ad hoc werken	• onderhoudsplan waterpasserende verhardingen opstellen en uitvoeren.		• Maken beheersafspraken gedeelde terreinen • beheerplannen per natuurelement • beheersen effecten van lozingen (o.a. bestrijdingsmiddelen)		
	SAMENWERKEN	• regulier overleg met afvalwaterverwerker • Afstemming met KCC om inzicht in klachten te verkrijgen.		• SWO Milheeze/Bakel met waterschap oppakken	• overleg om oorzaak te bepalen met waterschap en /of provincie	• uitwerking businesscase peelmunicipaliteiten • uitwerking samenwerking met waterschap	• structurele onderhoudsafspraken maken met waterschap	• bepalen acties t.a.v. watertekort in overleg met waterschap	• Concretiseren afspraken uitvoering aanleg EVZ's. • Maken beheersafspraken gedeelde terreinen met o.a. waterschap		

Tabel 5.2 Watertakenmatrix met uit te voeren watertaken in planperiode 2013-2016

5.2 Stedelijke wateropgave

Om wateroverlast in het stedelijk gebied te voorkomen is er zowel een riolerings-, oppervlaktewater- als grondwateropgave. Voor de riolerings- en grondwateropgave staat de gemeente zelf aan de lat. Voor de oppervlaktewateropgave is ook het waterschap partij. Alleen door gezamenlijke uitvoering van maatregelen kan de huidige overlast (tabel 5.3) zoveel mogelijk worden aangepakt.

Rioleringsopgave

Voor Gemert-Handel-De Mortel is een globaal beeld van de uit te voeren maatregelen om de knelpunten van wateroverlast op te lossen. Voor de knelpunten in Bakel en Milheeze is dat nog niet gedaan. In de planperiode van het watertakenplan wordt daarom een berekening van dit rioolstelsel voorzien (BRP en SWO studie combineren).

Het probleem in de Molenstraat (Gemert) wordt als meest urgent wordt gezien is hiervoor een nadere studie¹² uitgevoerd waarin concreet is gemaakt welke maatregelen noodzakelijk zijn.

Oppervlaktewateropgave

Binnen Gemert-Bakel zijn 5 locaties gekenmerkt waar niet alleen een rioleringsopgave is maar ook expliciet een oppervlaktewater opgave. In 2009 zijn deze benoemd en nu is hiervoor een plan van aanpak opgesteld (zie bijlage VII). Binnen het waterschap zijn deze locaties bekend als SWO projecten. Het waterschap heeft hiervoor ook middelen gereserveerd. Gezamenlijke aanpak is hier het sleutelwoord omdat de opgave ligt in het oppervlaktewatersysteem maar de oorzaak komt door het steeds meer verharderen in de gemeente.

Grondwateropgave

Met name in de kern Gemert zijn er inwoners die grondwateroverlast ervaren. Bij de Valeriusstraat is bekend dat uitbreiding van het aangelegde systeem gewenst is en daarbij is het van belang dat burgers zelf maatregelen uitvoeren.

De verwachting is dat de komende jaren meer grondwaterklachten aan het licht komen en dan kan een beter beeld worden gevormd van de totale opgave.

Kern	Locatie	Type knelpunt
Gemert	Kruiseind, Vondellaan	Wateroverlast / SWO project
	W de Haasstraat	Wateroverlast / SWO project
	Nieuwstraat	Wateroverlast / SWO project
	Kerkstraat	Wateroverlast / SWO project
	Ridderplein	Wateroverlast / SWO project
	Pandelaar	SWO project
	Lodderdijk, Bekkerlaan, Wijst eo	Wateroverlast / SWO project
	Churchillaan Wateroverlast	Wateroverlast
	Amer	Wateroverlast
	Deel eo	Wateroverlast en grondwateroverlast
	Van Loestraat / Virmundtstraat	Wateroverlast
	Gautiusstraat	Wateroverlast
	Bisonstraat	SWO project
	De Hoef	SWO project
	Valeriusstraat eo	Grondwateroverlast
De Mortel	Renseweg	Wateroverlast
	De Smagt	Stankoverlast
Handel	Boskant e.o.	Wateroverlast
Elsendorp	Elsendorpseweg	Stankoverlast en aantasting riolering door lozing drukriolering
Bakel	Bergroosstraat/Dakworm e.o.	Wateroverlast
	Schoolstraat/Aurschootseweg	Overlast op oppervlaktewater
	Van de Poelstraat	Wateroverlast
Milheeze	Kerkeind	Wateroverlast / SWO project
Buitengebied	Diverse locaties	Regenwater op drukriolering waardoor overlast ontstaat bij woningen

5.3 Overzicht bekende knelpunten riolering, oppervlaktewater, grondwater.

¹² Gemeente Gemert-Bakel, **Aanpak Wateroverlast Molenstraat Gemert**, 29 februari 2012

5.3 Samenwerkingsopgave

In 2011 is een werkgroep in opdracht van de gemeentesecretarissen, aan de slag gegaan met het uitwerken van de mogelijkheden tot samenwerking in het rioolbeheer. Daarbij is het begrip 'rioolbeheer' opgerekt tot 'gemeentelijke watertaken'. Voor ons betekent dit het samenwerkingsverband "Werkeenheid De Peel". Deze bestaat uit de gemeenten Asten, Someren, Deurne, Helmond, Laarbeek en Gemert-Bakel.

Uit de businesscase kwam naar voren dat alle gemeenten in meer of mindere mate kampen met vraagstukken over de continuïteit en kwetsbaarheid van de bezetting op het onderwerp 'gemeentelijke watertaken'. Ook de invulling van een aantal specifieke onderdelen (denk aan gegevensbeheer, meten en monitoring, toezicht en directievoering) loopt niet altijd goed doordat de waan van de dag andere prioriteiten stelt en/of omdat de middelen ontbreken. In juni 2011 is de "Businesscase samenwerking gemeentelijke watertaken" opgeleverd. Hieruit is gebleken dat samenwerking binnen de Peelgemeenten op het gebied van de gemeentelijke watertaken kansrijk is en een nadere uitwerking verdient. Eind 2011 hebben de colleges van B&W van de zes Peelgemeenten een besluit genomen over de onderwerpen die in aanmerking komen om voor samenwerking op deze schaal, waaronder ook het onderwerp 'gemeentelijke watertaken'.

De doelstelling van de waterunit is het doorontwikkelen van het project 'samenwerking peelgemeenten' naar een organisatievorm die de problemen en zorgpunten voor de (nabije) toekomst het hoofd kan bieden. In het kort kunnen deze als volgt omschreven worden:

- verminderen van de kwetsbaarheid
- behoud of vergroten van de kwaliteit (ook met het oog op de toekomstige opgaven)
- verminderen van de kosten (of het afbuigen van de verwachte meerkosten)

Daarbij is het uitgangspunt dat met de huidige, begrotingstechnisch aanwezige, bezetting in de toekomst meer en complexere taken uitgevoerd kunnen gaan worden. Meer doen met hetzelfde dus.

Naast de samenwerkingsopgave met de Peelgemeenten zijn er ook voordelen te behalen door meer samen te werken met het waterschap. Nu gebeurt dit al vooral op het vlak van de KRW opgaven maar ook voor de rioleringsopgave zijn hier mogelijkheden. Te denken valt aan het gezamenlijk oppakken van het meten en monitoren, maar ook communicatie.

5.4 Communicatieopgave

Zodra het watertakenplan gereed is, is het de taak van de gemeente om haar inwoners hierover te informeren zodat zij weten welke spelregels er gelden op het gebied van de waterhuishouding in hun gemeente. Daarnaast kan de gemeente als regisseur bewustwording creëren over hoe wij als gemeenschap omgaan met water en waarom. In de praktijk betekent dit dat we met de communicatie 'inhaken' bij logische momenten, zoals:

- de bouw van nieuwbouwwijken: Na de oplevering is het belangrijk dat we nieuwe bewoners goed worden geïnformeerd over hoe in hun wijk de waterhuishouding is geregeld en hoe ze hiermee om moeten gaan. Dit kan via de traditionele communicatiemiddelen zoals folder of een informatieavond maar zeker ook via de nieuwe media zoals twitter, facebook, digitale nieuwsbrieven en het opzoeken van fora waarop de (toekomstige) bewoners actief zijn;
- bewoners een actieve rol geven bij waterprojecten in hun wijk en zo een stuk bewustwording, acceptatie en gedragsverandering realiseren. Denk hierbij aan afkoppelprojecten, de inrichting van infiltratiegebieden en aanleg van natuurvriendelijke oevers. Rioolvervangingen, onderhoudsprojecten aan oevers, baggeren etc. aangrijpen om actief over water te communiceren. Ook hier geldt weer zowel via de traditionele media als via de nieuwe media
- regelmatig communiceren over het waterprojecten binnen de gemeente in het Gemerts Nieuwsblad, op website van de gemeente en via social media. Maar ook over bijvoorbeeld over verandering in rioolheffing en andere waterschapsbelastingen.

Ook momenten die leven bij de bevolking (zoals het EK voetbal of Carnaval) kunnen gebruikt worden om de boodschap 'geen frituurvet in het riool' nog eens onder de aandacht te brengen. Bij 'grotere' acties en projecten wordt tussentijds een communicatieplan opgesteld.

Daarnaast fungeert de gemeente als loket voor de watervergunning, inwoners kunnen bij ons terecht voor het indienen van een watervergunning. Bij klachten over het functioneren van de riolering, het grondwater of oppervlaktewater kunnen inwoners meldingen doen bij het KCC. Daarmee vervult het loket en het KCC een belangrijke rol in de (directe) communicatie over water in de breedste zin van het woord tussen gemeente en bewoners en vindt daarmee ook voorlichting plaats.

Het rampenplan van de gemeente Gemert-Bakel geeft duidelijkheid over de communicatie bij calamiteiten. In het draaiboek toegankelijk en begaanbaar maken staan afspraken over te nemen maatregelen bij calamiteiten in relatie tot de gemeentelijke riolering. De coördinator van Realisatie en Beheer is verantwoordelijk voor actueel kaartmateriaal in dit draaiboek waarmee inzicht is in de te nemen maatregelen bij calamiteiten. Na elke calamiteit en periodiek (jaarlijks) worden de communicatie en de genomen maatregelen geëvalueerd.

6 Waarmee gaan we dat doen; personeel en rioolheffing

Burgers en bedrijven hebben profijt van de gemeentelijke voorzieningen voor water en riolering, maar betalen ook de kosten daarvan. Door rekening te houden met de doelmatigheid van maatregelen worden de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk gehouden. In dit hoofdstuk is beschreven wat de totale kosten naar verwachting zijn en welke rioolheffingstarieven nodig zijn om de kosten te dekken.

6.1 Vorm van de heffing

In de huidige situatie is de heffingsgrondslag van de rioolheffing voor de gebruikers gekoppeld aan het drinkwaterverbruik. Hierbij veronderstellen we dat de hoeveelheid afvalwater gelijk is aan de hoeveelheid ingenomen drinkwater. De huidige heffingsgrondslag voldoet prima aan de wens dat de vervuiler betaald.

Vanuit efficiëntie op de bedrijfsvoering is kostenbesparing mogelijk door de grootste groep gebruikers tot en met 250 m3 waterverbruik dezelfde heffing op te leggen.

6.2 Kosten

De kosten voor riolering moeten voor de langere termijn aansluiten bij de inkomsten. Uitgangspunt is de kostendekkendheid over 30 jaar. In de berekende scenario's zijn de volgende kosten opgenomen:

- Exploitatiekosten: alle directe kosten van jaarlijks terugkerende activiteiten, kosten voor het dagelijks beheer van aanwezige voorzieningen die toegerekend kunnen worden aan de zorgplichten voor afvalwater, regenwater en grondwater.
- Investeringskosten: de kosten voor afschrijving en rente voor toekomstige investeringen
- Kapitaallasten: de kosten voor afschrijving en rente over investeringen in het verleden.
- Overige uitgaven
- BTW lasten

Ten opzichte van het huidige GRP zijn er nieuwe gemeentelijke watertaken toegeschreven aan riolering. In bijlage X staat een uitgebreide toelichting waarom bepaalde nieuwe taken nu wel vanuit de rioolheffing kunnen worden gefinancierd. Tabel 6.1 geeft een beeld van welke taken in het verleden werden gefinancierd binnen de rioolheffing en welke taken er met vaststelling van dit plan bij komen.

Taken in huidige GRP	Taken in dit watertakenplan	Onderbouwing nieuwe taken
Onderzoek en advies riolering	Huidige taken +	
Onderhoud beheerssysteem	Extra personeelskosten	de grond- en hemelwaterzorgplicht gaat gemeenten naar verwachting meer tijd kosten
Bijdrage WION/KLIC service	Maatregelen i.v.m. grondwateroverlast	werkzaamheden die vallen onder de grondwaterzorgplicht
Lidmaatschappen	Bijdrage onderhoud en vervanging waterpasserende verharding	de constructie heeft naast een verhardingsfunctie ook een functie als regenwaterberging
Rioolreiniging en inspectie	Onderhoud bermsloten	de sloten voeren het water van de weg af en zorgen voor afwatering van percelen
Vervanging en onderhoud vrijverval riolering	Onderhoud waterbergingen en wadi's	deze zijn expliciet voor hemelwater bedoeld en vallen dus onder hemelwaterzorgplicht
Verbeteringsmaatregelen riolering ivm wateroverlast	Baggeren en onderhoud stedelijke waterpartijen die een waterbergende functie hebben	waterpartijen hebben de functie voor beleving en hemelwaterberging en vallen daarmee onder hemelwaterzorgplicht
Afkoppelen van regenwater bij rioolvervanging	Aanleg open water in het kader van stedelijke wateropgave	Is bedoeld voor berging hemelwater om overlast in stedelijk gebied te voorkomen.
Reiniging kolken		
Bijdrage vegen molgoten		
Vervanging en onderhoud rioolgemalen		
Onderhoud bergbezinkbassins		
Vervanging en onderhoud drukriolering		
Energiekosten		
Telefoonkosten		
Onderhoud regenmeters		
Uitvoering innen rioolheffing		
Onderhoud drainage		
Personeelskosten voor het uitvoeren van riolering gerelateerde werkzaamheden		

6.1 Overzicht opgenomen extra taken in watertakenplan met onderbouwing

6.2.1 Exploitatie en personeel

Exploitatie

We houden voor alle kosten de bedragen aan van het gemiddelde van voorgaande jaren. Door telkens kritisch te kijken naar het onderhoud en dit structureel van karakter te maken, de vervangingsmaatregelen uit te voeren en samen te werken met de Peelgemeenten verwachten we dat het niet nodig is om de onderhoudsbudgetten jaarlijks te verhogen. Voor onderzoek zijn jaarlijks kosten meegenomen en een aantal specifieke onderzoeken (BRP/SWO) zijn apart benoemd en gecijferd.

De bedragen zijn in de berekeningen niet geïndexeerd. Alle genoemde bedragen zijn gebaseerd op prijspeil 2012 en moeten voor toepassing worden omgerekend naar het prijspeil van het betreffende jaar.

Voor de exploitatie in de planperiode zijn de lasten opgenomen zoals weergegeven in tabel 6.2. Jaarlijks wordt circa 55% ingezet voor vrijvervalriolering, circa 25% voor drukriolering, circa 10% voor hemelwaterzorgplicht en circa 10% voor de grondwaterzorgplicht. Uitgebreide toelichting is te vinden in bijlage XII.

	Exploitatielasten inclusief personeelslasten
2012	€ 717.962,00
2013	€ 816.650,00
2014	€ 806.650,00
2015	€ 792.650,00
2016	€ 850.150,00

6.2 Exploitatielasten planperiode 2012-2016

Personeel

De personeelskosten van afgelopen jaren hebben de basis gevormd om te bepalen hoeveel formatie nodig is om de huidige taken uit te kunnen voeren. Het theoretische advies van de Leidraad riolering (Planvorming, onderzoek, facilitair 1,4 fte, onderhoud 1,9 fte) sluit hierbij redelijk aan.

Op termijn gaan we meer registreren en ook de samenwerking met de peelmunicipaliteiten levert een bijdrage in afname personeelskosten. Omdat we nog niet voldoende inzicht hebben in de besparingsmogelijkheden is dit nu niet meegenomen.

In de exploitatielasten is nu 3,25 fte meegenomen aan reguliere uren, tabel 6.3 geeft inzicht in de verdeling van de uren. Enerzijds zijn de uren voor de verschillende zorgplichten inzichtelijk gemaakt waaronder de beleidsmedewerker riolering ook valt. De indirecte uren bevatten uren voor communicatie, financiën, advies, toezicht en handhaving op de naleving van afspraken in bestemmingsplannen.

De uren van voorbereiding en toezicht van projecten (rioolvervanging e.d.) zijn niet specifiek meegenomen. Die uren komen namelijk ten laste van het betreffende project. Dit kan met de huidige formatie worden uitgevoerd.

Taak / functie	FTE
Medewerker team belastingen	0,25
Beleidsmedewerker riolering (zowel beleid als beheer)	1
Indirecte uren (doorbelasting RO en BMO)	0,7
Toezicht riolering vrijverval	0,3
Toezicht riolering buitengebied	0,2
Uitvoering riolering door onderhoudsdienst	0,4
Extra uren ivm hemelwaterzorgplicht	0,2
Extra uren ivm grondwaterzorgplicht	0,2
Totaal	3,25

6.3 Toegerekende FTE's aan gemeentelijke watertaken

6.2.2 Investerings- en kapitaallasten

De investeringen die gedekt worden met de rioolheffing hebben betrekking op:

- reguliere vervangingen in vrijvervalriolering en drukriolering (gemalen)
- afkoppelen van regenwater
- projecten in het kader van de stedelijke wateropgave en het oplossen van knelpunten

Voor de planperiode zijn de investeringsbedragen, zoals weergegeven in tabel 6.4, opgenomen.

De eerste jaren wordt ingezet op investeringen in de stedelijke wateropgave, daarna geven de reguliere vervangingen een enorme piek in 2016. Grafiek 6.5 geeft dit zichtbaar in beeld voor de planperiode.

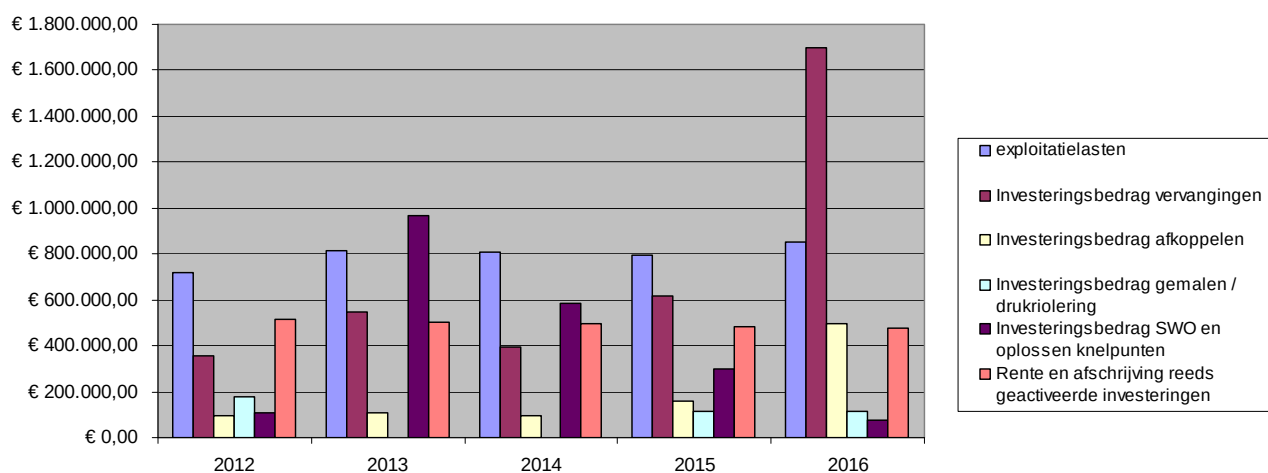
De reguliere vervangingen komen uit het beheerssysteem en zijn gebaseerd op leeftijd en kwaliteit van de huidige riolering. Het vervangingsprogramma van riolering wordt jaarlijks kritisch bekeken op noodzaak en afgestemd met dat van wegen zodat werk met werk kan worden gemaakt. Daarom bevat dit plan geen overzicht op detailniveau.

In het verleden zijn ook investeringen gedaan en daarover wordt afschrijving en rente betaald, in tabel 6.4 zijn dit de kapitaallasten van de reeds geactiveerde investeringen. De kapitaallasten in grafiek 6.6 laten zien dat de kapitaallasten in de toekomst alleen maar stijgen. Dit heeft te maken met de toekomstige investeringen die in deze grafiek terug komen als kapitaallasten. Voor de kostendekkende periode is uitgegaan van structurele kosten voor kwijtschelding van de rioolheffing, deze zitten in de overige lasten.

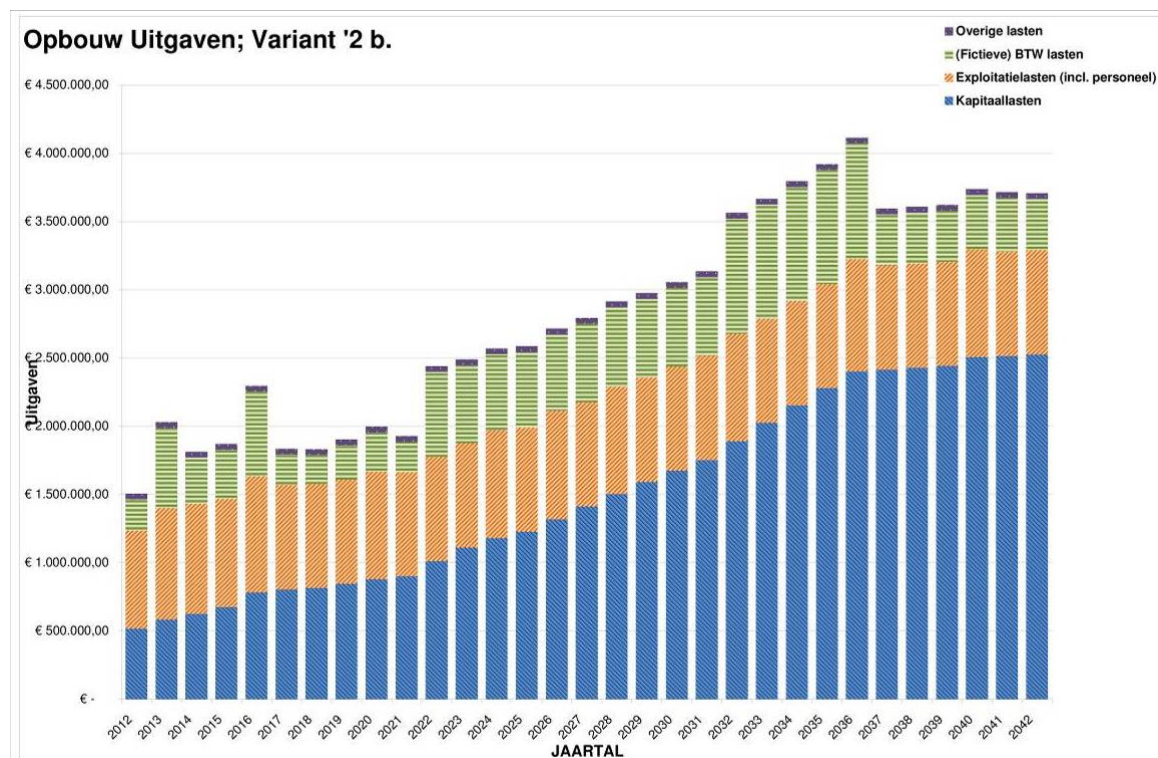
	Investeringsbedrag vervangingen	Investeringsbedrag afkoppelen	Investeringsbedrag gemalen / drukriolering	Investeringsbedrag SWO oplossen knelpunten	Rente en afschrijving reeds geactiveerde investeringen
2012	€ 356.592,00	€ 97.500,00	€ 175.000,00	€ 110.000,00	€ 518.321,00
2013	€ 548.578,00	€ 105.000,00		€ 969.137,00	€ 504.521,00
2014	€ 396.177,00	€ 97.500,00		€ 586.584,00	€ 496.203,00
2015	€ 618.688,00	€ 157.500,00	€ 112.041,00	€ 300.000,00	€ 485.641,00
2016	€ 1.697.278,00	€ 495.000,00	€ 112.041,00	€ 75.000,00	€ 474.477,00

6.4 Bedragen lasten riolering planperiode

Lasten riolering 2012 t/m 2016

6.5 Overzicht lasten riolering planperiode

6.6 Overzicht lasten kostendeekkende periode

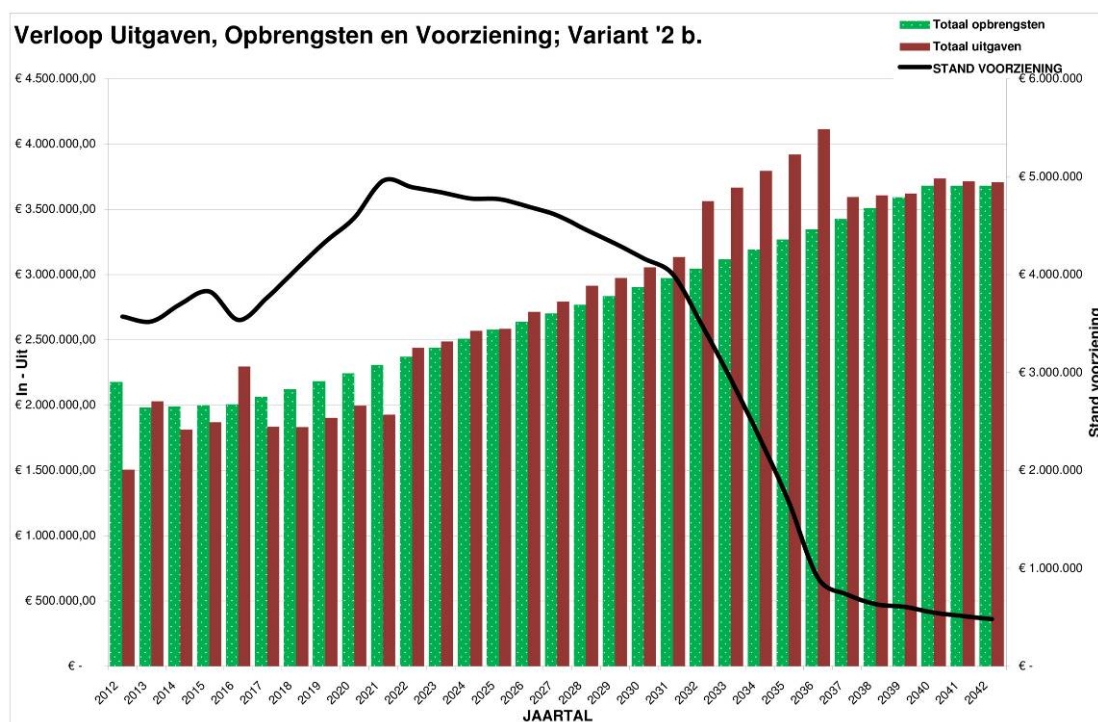
6.3 Rioolheffing

Om te kunnen spreken van een kostendekkende rioolheffing over 30 jaar moet deze jaarlijks beperkt stijgen (1,2% exclusief inflatie). Een van de alternatieven is dat de rioolheffing in de planperiode met 10% wordt verlaagd en na de planperiode weer gaat stijgen (2,4% exclusief inflatie). Dit alternatief heeft de voorkeur zodat onze inwoners in de huidige tijd van crisis niet met een algehele lastenverhoging in deze gemeente te maken krijgen.

Categorie	Rioolheffing 2013 t/m 2016	
	Basisbedrag	Verhoging / 500 m3 extra
a) Vast bedrag voor waterverbruik tot ten hoogste 250 m3 waterverbruik	€ 168,00	
b) Vast bedrag voor waterverbruik van 251 tot ten hoogste 1000 m3	€ 204,00	
c) Vast bedrag + verhoging per 500 m3 voor waterverbruik van 1001 tot ten hoogste 5000 m3	€ 204,00	€ 24,00
d) Vast bedrag + verhoging per 500 m3 voor waterverbruik boven 5000 m3	€ 396,00	€ 18,00

6.7 Rioolheffing 2013 t/m 2016 exclusief inflatie vanaf 2014

De voorziening riolering mag gedurende de kostendekkende periode niet negatief zijn. Grafiek 6.8 laat zien dat het totaal aan uitgaven en inkomsten ervoor zorgt dat de voorziening positief blijft. In deze grafiek is de gemiddelde verlaging van de rioolheffing ook duidelijk zichtbaar.

6.8 Opbrengsten en uitgaven en verloop van voorziening

6.4 Financiering EVZ's

De financiering van de aanleg en het onderhoud van de EVZ's kan niet met de rioolheffing worden gefinancierd. De reserve ecologische verbingszone (EVZ): FCL 7550168, stand per 1-1-2012 €310.188 heeft momenteel voldoende middelen in zich voor financiering van de aanleg van de beoogde EVZ's tot en met 2015. Het onderhoud van de EVZ's wordt gefinancierd uit de gemeentelijke begroting.

7 Besluitvorming en inspraak

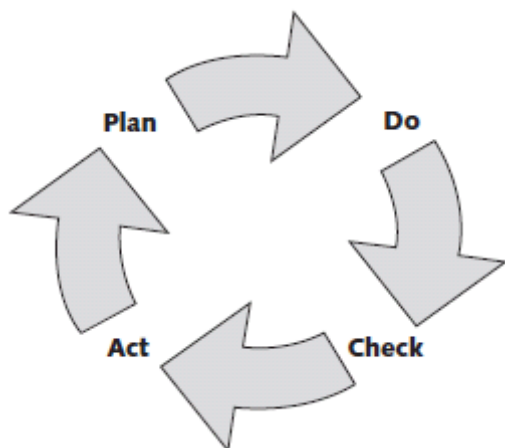
- *Evaluatie- en doelennotitie*
Op 14 september 2010 heeft een ambtelijk overleg plaats gevonden met waterschap en provincie. De evaluatienotitie (van voorgaande plannen) en de doelen notitie (voor het nieuwe plan) zijn besproken.
- *B&W informatie*
Op 14 april 2011 heeft het college de raad geïnformeerd over het voornemen en de stappen om te komen tot een nieuw beleidsplan waarin alle watertaken zijn beschreven.
- *Projectplan ontwikkelen gemeentelijk watertakenplan (GWTP)*
Op 24 mei 2011 heeft het college het projectplan om te komen tot een nieuw GWTP vastgesteld.
- *Opiniërende raad “zorgplichten”*
Op 9 juni 2011 heeft een opiniërende raadsbijeenkomst plaats gevonden over beleidkeuzes ten aanzien van de regenwaterzorgplicht en de grondwaterzorgplicht. In deze bijeenkomst heeft de raad een richting gegeven voor de uitwerking van de beleidskeuzes.
- *Raadsinformatiebrief*
Op 6 oktober 2011 heeft het college de raad geïnformeerd over de stand van het zaken in de ontwikkeling van het GWTP.
- *Opiniërende raad “rioolheffing”*
Met de resultaten van een eerste kostendekkingsberekening heeft een opiniërende raadsbijeenkomst plaats gevonden over de rioolheffing. In deze bijeenkomst heeft de raad een voorkeursrichting aangegeven.
- *Concept GWTP*
In het kader van het betrekken van de waterbeheerders bij het opstellen van het gemeentelijk watertakenplan heeft in juni 2012 een ambtelijk overleg plaatsgevonden met het waterschap en is de conceptversie besproken.
- *Ontwerp GWTP 2013-2016*
Op 21 augustus 2012 heeft het college een advies gegeven over het ontwerp GWTP. Na instemming van het college is dit ontwerp GWTP ter advies verstuurd naar Waterschap Aa en Maas en de Provincie.
- *Vaststelling ontwerp GWTP 2013-2016*
De reactie van waterschap en provincie is verwerkt in het ontwerpdocument dat ter vaststelling wordt aangeboden. Beoogde vaststelling is 18 oktober 2012.
- *Ter inzage legging*
Na vaststelling door de gemeenteraad wordt het ontwerp GWTP ter inzage gelegd gedurende 6 werken.

8 Sturing en controle door de raad

De bewaking van de voortgang van de uitvoering van het gemeentelijk watertakenplan vindt primair plaats via de jaarlijkse P&C-cyclus.

Jaarlijks wordt de Plan-Do-Check-Act cirkel doorlopen. Daarmee wordt niet alleen een financiële verantwoording afgelegd, maar ook een beschrijving van de inhoudelijke voortgang van de uitvoering van maatregelen.

In het GWTP staan de hoofdlijnen van de aanpak, strategie en beleid (PLAN). Op basis van deze aanpak worden processen in gang gezet (DO). Door de processen en inspanningen te evalueren op de gewenste resultaten kan worden bekeken waar we staan en of we op de goede lijn zitten (CHECK). Vervolgens kan waar nodig worden bijgestuurd (ACT).

8.1 Plan-Do-Check-Act cirkel